

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi siviilipalveluslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi siviilipalveluslakia. Muutoksilla mahdollistettaisiin siviilipalvelusvelvollisten paluu Puolustusvoimien reserviin myös sen vuoden jälkeen, jona velvollinen on täyttänyt 28 vuotta, jollei hän vielä ole aloittanut täydennyspalveluksen suorittamista. Ehdotuksessa muutettaisiin myös siviilipalvelushakemuksen käsittelyä erityisolioissa koskevia säännöksiä. Jatkossa kaikki sellaiset siviilipalvelusvelvolliset, joiden hakemus siviilipalvelukseen olisi hyväksytty ennen tasavallan presidentin päätöstä ylimääräisestä palveluksesta tai Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta, olisivat vapautettuja aseellisesta palveluksesta ilman erityisolioissa kyseeseen tulevaa vakaumuksentutkintaa. Muutosten tarkoituksena on parantaa siviilipalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua. Siviilipalveluslakiin tehtäisiin lisäksi maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksesta sekä Euroopan unionin yleisestä tietosuojasetuksesta ja henkilötietolain kumoamisesta johtuvat muutokset.

Siviilipalveluslain muutoksenhakusäännöksiä muutettaisiin hallinnon yleislakien mukaisiksi lisäämällä säännökset oikaisuvaatimusmenettelystä eräisiin siviilipalveluskeskuksen antamiin hallintopäätöksiin sekä muuttamalla lakia valitusviranomaisen ja valituskirjelmän toimittamisen osalta. Majoituskustannuksia koskevia säännöksiä muutettaisiin korottamalla valtion palveluspaikoille kustantamien majoituskorvausten määrää sekä muuttamalla nykyisin laissa olevaa kuntaryhmittelyä vastaamaan yleisestä asumistuesta annetussa laissa säädettyä kuntaryhmittelyä. Lakiin tehtäisiin lisäksi eräitä teknisiä korjauksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019. Maakuntia koskevat säännökset tulisivat kuitenkin voimaan vasta 1 päivänä tammikuuta 2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA.....	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
2.1.1 Siviilipalveluslaki.....	3
2.1.2 Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus.....	6
2.1.3 Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus ja kansallinen henkilötietojen suojaava koskeva lainsäädäntö.....	7
2.2 Nykytilan arviointi.....	10
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	13
3.1 Tavoitteet.....	13
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	16
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	16
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	16
4.3 Vaikutukset siviilipalvelusvelvollisten asemaan.....	17
4.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	18
5 ASIAN VALMISTELU.....	19
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto.....	19
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	19
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	21
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	21
2 VOIMAANTULO.....	33
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	34
LAKIEHDOTUS.....	37
Laki siviilipalveluslain muuttamisesta.....	37
LIITE.....	43
RINNAKKAISTEKSTI.....	43
Laki siviilipalveluslain muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Puolustusministeriö teki 27 päivänä maaliskuuta 2017 työ- ja elinkeinoministeriölle siviilipalveluksen kehittämistä koskevan aloitteen. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 13.11.2017 annetulla päätöksellä kehittämisehdotuksia arvioimaan työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella puolustusministeriön ehdotuksen johdosta tarpeelliseksi katsomansa muutosehdotukset siviilipalveluslakiin. Työryhmän oli työssään mahdollista ottaa huomioon myös muut havaitsemansa siviilipalveluslainsäädännön kehittämistarpeet. Esitys sisältää työryhmän ehdottamat lainsäädäntöehdotukset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1 Siviilipalveluslaki

Perustuslain 127 §:n 2 momentin mukaan oikeudesta saada vakaumuksen perusteella vapautus osallistumisesta sotilaalliseen maanpuolustukseen säädetään lailla. Siviilipalveluslain (1446/2007) 1 §:n 2 momentin mukaan asevelvollinen, jonka vakaumuksen perustuvat syyt estävät häntä suorittamasta asevelvollisuuslaissa (1438/2007) säädettyä palvelusta, vapautetaan sen suorittamisesta ja määrätään suorittamaan siviilipalvelusta. Siviilipalveluksen suorittaa vuosittain 1400—1600 miestä. Siviilipalvelukseen kuuluu normaalioloissa siviilipalveluskeskuksessa suoritettava neljän viikon peruskoulutusjakso, yhteiskunnalle hyödyllinen siviili- luonteinen työpalvelu ja täydennyspalvelus.

Varusmiespalveluksen suorittanut voi siirtyä Puolustusvoimien reservistä siviilipalvelusvelvolliseksi hakemalla täydennyspalvelukseen. Täydennyspalvelukseen hakemiseen sovelletaan siviilipalvelukseen hakemista koskevia säännöksiä. Käytännössä täydennyspalvelukseen haetaan vastaavalla siviilipalvelushakemuslomakkeella kuin normaaliin siviilipalvelukseen, mutta hakemukseen merkitään, että kysymys on täydennyspalvelushakemuksesta. Asevelvollisuuslain 49 §:n 1 momentin mukaan asevelvollinen kuuluu varusmiespalveluksen jälkeen reserviin seuraavasti: 1) miehistöön kuuluva sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 50 vuotta; 2) upseeri, opistoupseeri ja aliupseeri sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta; 3) upseeri, jolla on everstin tai kommodorin tai niitä ylempi sotilasarvo, niin kauan kuin hän on palveluskelpoinen. Saman pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan, jos asevelvollinen ei enää kuulu reserviin, hän kuuluu varareserviin. Asevelvollisuuslain 2 §:n 1 momentin mukaan asevelvollisuus päättyy sen vuoden lopussa, jona velvollinen täyttää 60 vuotta. Vuosien 2015—2017 aikana täydennyspalvelukseen on hakenut noin 600—1000 asevelvollista vuodessa.

Siviilipalvelukseen kuuluva työpalvelu suoritetaan siviilipalveluskeskuksen hyväksymissä palveluspaikoissa. Siviilipalveluslain 8 §:n 2 momentin mukaan siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä: 1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys; 2) kunnan viranomainen; 3) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta; sekä 4) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö. Pykälän 3 momentin mukaan siviilipalveluspaikkana ei voi kuitenkaan toimia: 1) puolerekisteriin merkitty puolue; 2) työmarkkinajärjestö; tai 3) yhteisö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen yhteisölle tai sen toimintaan osallisille.

Siviilipalveluslain 8 §:n 2 momentin 2 kohdan nojalla kunnalliset terveystilat ja sairaalat voivat toimia siviilipalveluspaikkoina. Vuosina 2012—2017 sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palveluspaikoissa on suorittanut työpalvelun yhteensä 1160 siviilipalvelusvelvollista.

Siviilipalveluslaissa säädetään erikseen siviilipalvelukseen hakemisesta erityisolujen aikana sekä siviilipalvelusvelvollisen asemasta näissä olosuhteissa. Siviilipalveluslain tarkoittamia erityisoluja ovat asevelvollisuuslain 83 ja 86 §:ssä tarkoitettu ylimääräinen palvelus ja liikekannallepanon aikainen palvelus. Lisäksi siviilipalveluslain 64 ja 65 §:ssä säädetään siviilipalveluslain mukaisesta poikkeusolujen aikaisesta palveluksesta eli ylimääräisestä palveluksesta ja liikekannallepanon aikaisesta palveluksesta, joita koskevien päätösten tulisi seurata ajallisesti välittömästi vastaavia Puolustusvoimien päätöksiä.

Siviilipalveluslain 18 §:n mukaan, jos asevelvollinen jättää siviilipalvelushakemuksen sen jälkeen, kun tasavallan presidentti on antanut asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitetun päätöksen ylimääräisestä palveluksesta taikka päätöksen Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta, hakemus toimitetaan välittömästi asevelvollisten vakaumuksentutkintalautakunnan ratkaistavaksi. Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittanut asevelvollinen, joka on hyväksytty siviilipalvelukseen, mutta joka ei ole ennen ylimääräistä palvelusta taikka Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanon alkamista koskevan päätöksen antamista aloittanut täydennyspalvelusta taikka jonka hakemus siviilipalvelukseen on ratkaisemattomana vireillä ennen päätöksen antamista, on velvollinen vakaumuksentutkintalautakunnan pyynnöstä antamaan selvityksen vakaumuksestaan. Asevelvollisen vakaumuksentutkintalautakunnalle antama selvitys vakaumuksesta käsitellään edellä tarkoitettussa tilanteessa uutena siviilipalvelushakemuksena niiden asevelvollisten osalta, jotka on jo hyväksytty siviilipalvelukseen. Vakaumuksentutkintalautakunnan antama päätös poistaa samalla asevelvolliselle aiemmin annetun siviilipalvelushakemusta koskevan päätöksen.

Siviilipalveluslain 65 §:n mukaan siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanosta päättää valtioneuvoston esityksestä tasavallan presidentti. Päätöksen liikekannallepanosta tulisi ajallisesti seurata välittömästi Puolustusvoimien liikekannallepanopäätöstä. Siviilipalvelusvelvolliset määrätään liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalveluskeskuksien määräyksellä tai tarvittaessa työ- ja elinkeinoministeriön kuulutuksella. Palvelukseen voidaan määrätä astumaan heti. Siviilipalveluslain 65 §:n 4 momentin mukaan siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus tapahtuu siviilipalveluskeskuksen johtamana ja alaisuudessa taikka pelastuslain (468/2003) 4 §:ssä tarkoitettujen pelastusviranomaisten, mainitun lain 6 §:n 1 momentin 5—10 kohdassa tarkoitettujen pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistuvien eri viranomaisten taikka opetus- ja kulttuuriministeriön ja sen alaisten virastojen johtamana ja alaisuudessa¹. Edellä tarkoitettujen viranomaiset toimivat liikekannallepanon aikana siviilipalveluspaikkoina. Pelastuslain 6 §:n 1 momentissa lueteltavat viranomaiset käsittävät muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön, ympäristöministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön sekä niiden alaisuuteen kuuluvia useita virastoja. Luettelossa on lisäksi mainittu lääninhallitus, joka on vuoden 2010 alusta korvattu aluehallintoviranomaisilla, sekä kunnan eri toimialoista vastaavia virastoja ja laitoksia. Liikekannallepanon aikainen palvelus olisi mahdollista myös opetus- ja kulttuuriministeriön ja sen alaisten kulttuuriomaisuuden suojelusta vastaavien virastojen johtamana ja alaisuudessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuuluu valmiuslain (1552/2011) mukainen kulttuuriomaisuuden suojelu.

Viranomaisten tehtävät pelastustoimen ja väestönsuojelun osalta määräytyvät kunkin toimialan omien säännösten tai muun lainsäädännön mukaisesti. Yhteistä mainittujen viranomaisten

¹ Säännöksessä mainittu pelastuslaki (468/2003) on kumottu uudella pelastuslailla 379/2011.

tehtäville on kuitenkin se, että ne voidaan joitakin mahdollisia erityistehtäviä lukuun ottamatta katsoa siviililuonteisiksi. Siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin siten heidän vakaumustaan kunniottaen sijoittaa näihin palveluspaikkoihin suorittamaan liikekannallepanon aikaista palvelusta.

Viranomainen, joka liikekannallepanotilanteessa katsoo tarvitsevansa apua poikkeusolojen aikaisten tehtäviensä hoitamista varten, toimittaa siviilipalveluskeskukselle siviilipalvelusvelvollisten sijoittamista koskevan yksilöidyn pyynnön, jossa tarvittava henkilömäärä ja tehtävät yksilöidään. Siviilipalveluslain 65 §:n 6 momentin mukaan siviilipalveluskeskus määrää liikekannallepanotilanteessa viranomaisten käyttöön niiden pyynnöstä tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia, joita ei ole siviilipalveluslain 67 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti vapautettu palveluksesta tai varattu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa terveydenhuollon tehtäviin taikka määrätty valmiuslain mukaisesti suorittamaan yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta. Tarkoituksena olisi, että siviilipalveluslain mukaiseen liikekannallepanopalvelukseen määrääminen ei estäisi muiden lakisääteisten varausten ja velvollisuuksien täyttämistä.

Siviilipalveluslain 47 §:n mukaan siviilipalveluspaikan on osoitettava kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoitus työpalvelun alkaessa. Valtio korvaa siviilipalveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen kuukausittaiset majoituskustannukset osoitetun majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan seuraavasti: I kuntaryhmä: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa enintään 250 euroa; II kuntaryhmä: Muut kunnat enintään 150 euroa. Majoituskustannukset korvataan enintään toteutuneiden asumiskustannusten mukaisesti, ja korvattavia majoituskustannuksia ovat vuokra, muu vastike tai niihin rinnastettava muu sopimukseen perustuva kiinteän suuruinen kuukausittainen asumismeno, ei kuitenkaan rahoitusvastike tai asuntolainan pääomalyhennys. Siviilipalvelusvelvollinen voidaan osoittaa asumaan myös siviilipalvelusvelvollisen vanhempien omistamaan tai vuokraamaan asuntoon, jolloin korvattavien majoituskustannusten määrä enintään 100 euroa kuukaudessa.

Siviilipalveluslain 12 luvussa säädetään rekistereistä ja tietosuojasta. Siviilipalveluksen toimeenpano, siviilipalvelusvelvollisten valvonta ja poikkeusolojen aikainen sijoittaminen edellyttävät siviilipalvelusvelvollisia koskevien henkilötietojen rekisteröintiä. Sähköisen internet-pohjaisen henkilörekisterin lisäksi siviilipalvelusrekisteriin voi kuulua myös manuaalisesti pidettäviä asiakirjoja, kuten palvelukseen hakemista koskevat asiakirjat, siviilipalvelusvelvollisen terveydentilaa koskevat asiakirjat sekä lykkäys- ja vapautushakemuksia koskevat asiakirjat.

Siviilipalveluslain 88 §:ssä säädetään siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjistä. Pykälän mukaan siviilipalveluskeskus vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietoturvalisuudesta, rekisteriin talletettävien tietotyyppien määrittelystä, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä sekä muista rekisterinpitäjälle henkilötietolaissa (523/1999) säädetyistä tehtävistä. Siviilipalvelusrekisterin käyttäjinä ja ylläpitäjinä toimivat siviilipalveluskeskus toimivaltaansa kuuluvien tehtävien osalta ja palveluspaikat palveluksessaan olevien siviilipalvelusvelvollisten lain 90 §:n 1 momentissa yksilöityjen tietojen osalta. Lisäksi siviilipalvelusvelvollisten palveluskelpoisuutta siviilipalveluslain 23 §:n perusteella määrittelevät ja terveystarkastuksen lain 24 §:n nojalla suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikan lääkärit toimivat rekisterinpitäjinä siviilipalvelusvelvollisten lääkärintarkastuskorttiin merkittävien tietojen osalta. Siviilipalveluslain 89 §:n mukaan rekisterinpitäjä, joka tallettaa siviilipalvelusrekisteriin tietoja, vastaa rekisteriin talletettujen tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Siviilipalveluslain 12 lukuun sisältyvät edelleen säännökset muun muassa rekisterin tietosisällöstä sekä rekisteriin talletettujen tietojen poistamisesta ja luovuttamisesta. Siviilipalveluslain rekistereitä ja tietosuoja koskevien erityissäännösten lisäksi si-

viilipalveluslain nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan hallinnon yleislakeina noudatettavia henkilötietolakeja, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja arkistolakia (831/1994).

Siviilipalveluslain muutoksenhakusäännösten mukaan siviilipalveluskeskuksen antamiin päätöksiin haetaan muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä siviilipalveluskeskus sijaitsee. Siviilipalvelukseen määräämistä, palveluksen keskeyttämistä, lykkäystä, palveluksesta vapauttamista, palveluspaikan siirtoa tai kotiuttamista koskeva valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei valitusviranomaisen toisin määrää. Myös kurinpitorangaistus voidaan panna täytäntöön välittömästi siviilipalveluskeskuksen päätöksen antamisen jälkeen, jollei kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano siviilipalvelusvelvollisen jäljellä olevan palvelusajan kuluessa muutoin ole mahdollista. Valituskirjelmä on toimitettava siviilipalveluskeskukselle 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu hakijalle tiedoksi. Palveluspaikan määräämistä, palveluspaikan siirtoa ja kurinpitoa koskevista päätöksistä tehdyt valitukset on käsiteltävä kiireellisenä. Siviilipalveluskeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja siihen liittyvät asiakirjat sekä lausuntonsa valitusviranomaiselle viipymättä. Muissa siviilipalveluskeskuksen päätöksissä ja palveluspaikkojen päätöksissä noudatetaan hallintolainkäyttölakia (586/1996) valitusajan ja valituksen vireille saattamisen osalta. Hallinto-oikeuden antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Siviilipalveluslain 100 §:ssä säädetään hakeutumisesta siviilipalveluksesta asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen. Pykälän 1 momentin mukaan siviilipalvelusvelvollisen, joka haluaa siirtyä suorittamaan asevelvollisuuslain mukaista palvelusta, on haettava tätä kirjallisesti siviilipalveluskeskukselta. Hakemus on viipymättä hyväksyttävä, jos siinä ilmoitetaan, ettei siviilipalveluslain 1 §:ssä tarkoitettu vakaumus enää estä asevelvollisuuslain mukaisen palveluksen suorittamista ja jos siviilipalvelusvelvollista ei ole aikaisemmin vastaavan hakemuksen perusteella hyväksytty siviilipalveluksesta asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen. Hakemusta ei saa tehdä enää siviilipalveluksen aloittamisen jälkeen eikä sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta.

2.1.2 Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus

Maakuntia koskeva lainsäädäntö

Hallitus on 2.3.2017 antanut eduskunnalle esityksen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp, jäljempänä myös *maakuntalakiesitys*). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa maakuntalaki, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä sekä niiden yhteinen voimaannpanolaki. Esityksen mukaan Suomeen muodostetaan 18 maakuntaa. Maakunnat olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto. Maakunnat hoitaisivat niille laissa säädettäviä tehtäviä. Keskeisiä tehtäviä olisivat muun muassa sosiaali- ja terveydenhuolto ja pelastustoimi.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettavalla lailla siirrettäisiin kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu perustettaville maakunnille. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jäisi kuntien tehtäväksi, minkä lisäksi maakuntien pitäisi myös omassa toiminnassaan huolehtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä.

Maakuntien toiminnassa palvelujen järjestäminen ja tuottaminen erotettaisiin toisistaan. Palvelujen tuottamiseksi jokaiseen maakuntaan perustettaisiin maakunnan liikelaitos. Sen vastuulla

HE 294/2018 vp

olisi merkittävää julkista valtaa sisältävien palvelujen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityispalvelujen tuottaminen. Esityksessä ehdotettavan maakuntalain 52 §:n mukaan maakunta perustaa yhden tai useamman liikelaitoksen, jonka tehtävänä on tuottaa maakunnan järjestämistä kuuluville sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, muita sille erikseen säädettyjä palveluja ja maakunnan sille järjestämistä kuuluville perusteella osoittamia tehtäviä. Liikelaitos vastaa tuottamisvastuullaan olevien palvelujen edellyttämästä julkisen vallan käyttämisestä. Liikelaitoksen tehtävänä on myös antaa maakunnalle asiantuntija-apua maakunnalle kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Maakunnan liikelaitoksen tehtävistä määrätään tarkemmin hallintosäännössä. Pykälän 2 momentin mukaan maakunnan liikelaitos toimii maakunnan osana.

Maakuntalakiesityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotantoa monipuolistetaan siten, että maakunnan omilla sekä yksityisillä ja kolmannen sektorin palvelun tuottajilla on tasapuoliset toimintaedellytykset tuottaa kaikkia markkinoilla olevia palveluja. Tähän liittyen on valmisteltu erikseen asiakkaan valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö.

Asiakkaan valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö

Hallitus antoi 8.3.2018 eduskunnalle esityksen laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 16/2018 vp, jäljempänä myös *valinnanvapauslakiesitys*). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Esityksen mukaan lain tavoitteena on edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden mahdollisuuksia valita palveluntuottaja ja parantaa palvelujen saatavuutta ja laatua. Laissa säädettäisiin asiakkaan valinnanvapauden sisällöstä, valinnanvapauden käyttämiseen liittyvästä neuvonnasta ja ohjauksesta, palvelutarpeen arvioinnista sekä palvelujen yhteensovittamisesta, palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä, palvelujen tuottamisesta ja tuottajia koskevista velvoitteista, palveluntuottajille suoritettavista korvauksista, tiedonhallinnasta, valvonnasta sekä valinnanvapausmallin käyttöönnotosta.

Valinnanvapauslakiesityksessä ehdotettavan valinnanvapausmallin kautta siirryttäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään, jossa asiakas voisi vaikuttaa palveluntuottajansa valintaan aikaisempaa enemmän. Asiakkaan valinnanvapaudella tarkoitettaisiin asiakkaan oikeutta valita palveluntuottaja ja tämän palveluyksikkö sekä palveluja antavat ammattihenkilöt tai ammattihenkilöiden moniammatillinen ryhmä. Asiakas voisi valita laissa määritellyjä suoran valinnan palveluja tuottavan sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan ilman maakunnan ohjausta tai maakunnan liikelaitoksen tekemää palvelutarpeen arviointia. Suoran valinnan palveluja tuottaisivat maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskukset ja suunhoidon yksiköt sekä yksityiset palveluntuottajat. Suoran valinnan palvelujen tuottajista sekä maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskuksesta ja suunhoidon yksiköstä säädettäisiin valinnanvapauslain 15 ja 16 §:ssä. Maakunta voisi myös perustaa yhtiön tuottamaan suoran valinnan palveluja. Valinnanvapauslakiesityksen mukaan asiakkaalla olisi lisäksi oikeus valita maakunnan liikelaitos ja sen palveluyksiköt. Maakunnan liikelaitoksen tekemän palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakkaalle voitaisiin myöntää tietyissä palveluissa asiakasseteli tai henkilökohtainen budjetti, joiden perusteella asiakas voisi valita palveluntuottajan. Asiakkaan valinta-oikeus olisi valtakunnallinen.

Hallitus on 27.6.2018 linjannut, että maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus (jäljempänä myös *maakunta- ja sote-uudistus*) tulee voimaan vuoden 2021 alusta lukien. Valinnanvapausjärjestelmä tulisi kuitenkin voimaan vaiheittain.

2.1.3 Euroopan unionin yleinen tietosuoja-asetus ja kansallinen henkilötietojen suoja koskeva lainsäädäntö

Tietosuojasetus

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat keväällä 2016 Euroopan unionin (jäljempänä *EU*) tietosuojapaketin, johon kuuluvat luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY (yleinen tietosuojasetus) kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (jäljempänä *tietosuojasetus* tai *asetus*) ja luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680. Tietosuojasetuksella kumottiin yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, joka on Suomessa pantu täytäntöön henkilötietolailla. Tietosuojasetuksen soveltaminen alkoi 25 päivänä toukokuuta 2018. Asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa ja velvoittavaa lainsäädäntöä. Tästä huolimatta asetuksessa on kuitenkin jätetty jäsenvaltioille myös direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisen liikkumavaran mukaisen harkintamarginaalin puitteissa jäsenvaltion on mahdollista antaa ja pitää voimassa asetusta täsmentävää ja täydentävää lainsäädäntöä.

Tietosuojasetuksella vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt, jotka koskevat henkilötietojen vapaata liikkuvuutta. Asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Henkilötietojen vapaata liikkuvuutta unionin sisällä ei saa rajoittaa eikä kieltää syistä, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden suojeluun henkilötietojen käsittelyssä. Asetuksen johdanto-osan 4 lausekkeessa todetulla tavalla oikeus henkilötietojen suojaan ei ole kuitenkaan absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin.

Tietosuojasetuksen 2 artiklassa säädetään asetuksen aineellisesta soveltamisalasta. Artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa. Artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan asetusta ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan. Tietosuojasetusta ei siten sovelleta esimerkiksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvään henkilötietojen käsittelyyn².

Määritelmiä koskevassa 4 artiklassa säädetään muun muassa henkilötiedon, käsittelyn, rekisterin, rekisterinpitäjän, henkilötietojen käsittelijän ja vastaanottajan määritelmistä. Henkilötietojen käsittelyä koskevista periaatteista säädetään asetuksen 5 artiklassa. Näitä periaatteita ovat lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, täsmällisyys, säilytyksen rajoittaminen sekä eheys ja luottamuksellisuus. Rekisterinpitäjä vastaa siitä, ja sen on pystyttävä osoittamaan se, että edellä mainittuja periaatteita on noudatettu (osoitusvelvollisuus).

² Tietosuojavaltuutetun toimiston ohje lainsäädäntölausuntoihin, 16.10.2017, versio 1.0, s. 3, alaviite 6. Ohjeessa todetulla tavalla kansallinen turvallisuus jää selkeästi unionin oikeuden ja näin asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklassa säädetään käsittelyn lainmukaisuudesta. Jotta henkilötietojen käsittely olisi lainmukaista, on henkilötietojen käsittelylle oltava jokin asetuksen 6 artiklan 1 kohdan a—f alakohdissa luetelluista oikeusperustoista. Henkilötietojen käsittelyn perustuessa 6 artiklan 1 kohdan c³ tai e⁴ alakohtaan on käsittelyn oikeusperustasta säädettävä asetuksen lisäksi joko unionin oikeudessa tai kansallisessa lainsäädännössä (6 artiklan 2 ja 3 kohta).

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa säädetään erityisistä henkilötietoryhmistä. Artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tai biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on kiellettyä. Poikkeuksista erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn kiellolle säädetään artiklan 2 kohdassa. Sen mukaan käsittelyn kieltä ei sovellettaisi muun muassa silloin, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi (g alakohta). Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvien henkilötietojen käsittelyä säädetään omassa 10 artiklassaan, jonka mukaan rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyvien henkilötietojen käsittely 6 artiklan 1 kohdan perusteella suoritetaan vain viranomaisen valvonnassa tai silloin, kun se sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa säädetään asianmukaisista suojatoimista rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi. Kattavaa rikosrekisteriä pidetään vain julkisen viranomaisen valvonnassa.

Tietosuoja-asetuksen III luvussa säädetään rekisteröidyn oikeuksista. Luvussa säädetään muun muassa rekisteröidyn informoinnista (12—14 artikla), rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy tietoihin (15 artikla), oikeudesta tietojen oikaisemiseen (16 artikla) ja oikeudesta tietojen poistamiseen (17 artikla), oikeudesta käsittelyn rajoittamiseen (18 artikla), oikeudesta siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (19 artikla), vastustamisoikeudesta (21 artikla) ja automatisoiduista yksittäispäätöksistä, profilointi mukaan luettuna (22 artikla).

Tietosuoja-asetuksen VI luvussa säädetään muun muassa rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän velvollisuuksista. Lukuun sisältyvässä 26 artiklassa säädetään myös yhteisrekisterinpitäjistä. Artiklan 1 kohdassa todetaan seuraavasti: Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastuualueen tässä asetuksessa vahvistettujen velvoitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja sillä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Järjestelyn yhteydessä voidaan nimetä rekisteröidyille yhteyspiste.

Artiklan 2 kohdan mukaan edellä tarkoitettusta järjestelystä on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien on oltava rekisteröidyn saatavilla. Artiklan 3 kohdan mukaan riippumatta edellä

³ Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta koskee käsittelyä, joka on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

⁴ Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta koskee käsittelyä, joka on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi.

HE 294/2018 vp

tarkoitettujen järjestelyjen ehtoista rekisteröity voi käyttää tämän asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kutakin rekisterinpitäjää vastaan.

Kansallinen henkilötietojen suoja koskeva lainsäädäntö

Hallitus antoi 1.3.2018 eduskunnalle esityksen EU:n yleistä tietosuojasetusta täydentäväksi kansalliseksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp, jäljempänä *tietosuojalakiesitys*). Esityksessä ehdotettiin säädettäväksi tietosuojalaki, jolla täsmennettäisiin ja täydennettäisiin tietosuojasetusta. Samalla kumottaisiin henkilötietolaki sekä laki tietosuojalautakunnasta ja tietosuojavaltuutetusta (389/1994). Esityksessä ehdotettiin lisäksi muutoksia rikoslakiin (39/1889) sekä sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin (672/2002). Eduskunta hyväksyi tietosuojalakiesitykseen sisältyneet lakiehdotukset muutettuina hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti (HaVM 13/2018 vp) sekä valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden lakiehdotuksen 13 päivänä marraskuuta 2018 (EV 108/2018 vp).

Tietosuojalaki olisi henkilötietojen käsittelyyn sovellettava yleislaki, jota sovellettaisiin rinnakkain tietosuojasetuksen kanssa. Tietosuojalaille laajennettaisiin tietosuojasetuksen soveltamisalaa myös sellaiseen käsittelyyn, joka ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan (HE 9/2018 vp, EV 108/2018 vp). Laissa säädettäisiin muun muassa henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteesta ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelystä eräissä tilanteissa, oikeusturvasta sekä eräistä tietojenkäsittelyn erityistilanteista. Tietosuojalain 6 §:ssä säädettäisiin erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta käsittelystä. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaista käsittelyn kieltoa ei sovellettaisi muun muassa sellaiseen tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Tietosuojalain 7 §:n mukaan tietosuojasetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä muun muassa silloin, jos tietoja käsitellään 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädettyssä tarkoituksessa.

2.2 Nykytilan arviointi

Siviilipalveluslaki on ollut voimassa vuodesta 2008 lukien, jonka jälkeen siihen tehdyt muutokset ovat koskeneet lähinnä siviilipalveluskeskuksen organisatorista asemaa sekä siviilipalvelusajan lyhentämistä varusmiespalveluksen aikaa vastaavalla tavalla.

Siviilipalvelusvelvolliset voivat suorittaa työpalvelun kattavasti julkisen sektorin piirissä. Sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla työpalvelun suorittaa vuosittain noin 200 siviilipalvelusvelvollista. Siviilipalveluksen työpalvelujärjestelmän toimivuuden kannalta olisi tärkeää säilyttää nykyinen tilanne niin, että terveydenhuollon toimintayksiköt voisivat maakunta- ja soteuudistuksen voimaantulon jälkeenkin toimia työpalvelupaikkoina. Koska maakunnat olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, olisi maakunnan viranomaisten muiltakin osin tarkoituksenmukaista voida toimia palvelupaikkoina valtion ja kuntien viranomaisia vastaavalla tavalla.

Maakuntalakiesityksessä ehdotettavan maakuntalain mukaan maakunta perustaa yhden tai useamman liikelaitoksen, jonka tehtävänä on tuottaa maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Muun muassa nykyisissä kunnallisesti toimivissa sairaaloissa ja sairaanhoitopiireissä tuotettavat erikoissairaanhoidon palvelut olisivat jatkossa maakuntien järjestämiä ja maakuntien liikelaitosten tuottamia, mutta maakunnan on mahdollista toteuttaa mainittuja palveluita myös ostopalveluina. Nykyisten kunnallisten terveyskeskusten sijasta perustason terveyspalveluja tuottavat jatkossa maakuntien liikelaitosten tai yksityisten palveluntuottajien sosiaali- ja terveyskeskukset. Valinnanvapauslakiesityksessä ehdotettavan asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain mukaan

sekä maakuntien liikelaitokset että palvelun tuottajiksi hyväksytyt yksityiset palveluntuottajat voisivat tarjota mainitun lain 18 §:ssä säädettyjä suoran valinnan palveluita. Siviilipalvelusvelvollisten työpalvelun suorittaminen suoran valinnan palveluita tarjoavissa maakuntien liikelaitosten sosiaali- ja terveyskeskuksissa voisi aiheuttaa kilpailua vääristäviä vaikutuksia markkinoille johtuen siitä, etteivät yksityiset sosiaali- ja terveyskeskukset voimassa olevan lain mukaisesti saa toimia palveluspaikkoina. Mainittu koskee myös maakuntien liikelaitoksen suunhoidon yksiköitä, joiden kanssa vastaavia suun terveydenhuollon suoran valinnan palveluita voisivat tuottaa palvelun tuottajiksi hyväksytyt yksityiset palveluntuottajat.

Vakaumuksen mukaisena palvelusmuotona siviilipalvelusvelvolliset eivät suorita siviilipalvelusta käytännössä puolustusministeriön hallinnonalalla. Myös yksityisoikeudellisten palveluspaikkojen hyväksymisen edellytyksiin liittyy jonkin verran tulkinnallisia epäselvyyksiä. Lisäksi palveluspaikkoina toimivien oppilaitosten julkisoikeudellinen muoto voi nykyisin vaihdella. Yliopistot ovat nykyisin säätiöitä tai julkisoikeudellisia laitoksia, kun taas ammattikorkeakoulut toimivat osakeyhtiömuodossa. Ammatillisen koulutuksen järjestävät toimivat tavanomaisesti osakeyhtiömuodossa tai säätiöinä. Yhtiömuodossa toimivien oppilaitosten tavoitteena ei kuitenkaan ole tuottaa taloudellista voittoa.

Siviilipalvelukseen hakeneiden erityisolojen aikainen asema määräytyy hakemuksen jättämisaikankohdan mukaan. Ennen tasavallan presidentin antamaa päätöstä ylimääräisestä palveluksesta tai Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta siviilipalvelukseen hakeneet ovat vapautettuja Puolustusvoimien palveluksesta, ja heidän erityisolojen aikaisiin velvollisuuksiinsa sovelletaan siviilipalveluslain säännöksiä. Mainittujen poikkeusolojen asettamista koskevien tasavallan presidentin päätösten jälkeen jätettyihin siviilipalvelushakemuksiin sovelletaan vakaumuksentutkimenettelyä. Puolustusvoimien reservistä siviilipalvelukseen hakeutuneiden ja siviilipalvelushakemuksen normaalioloissa jättäneiden vapautus asevelvollisuuslain mukaisesta palveluksesta poikkeusolojen aikana on puolestaan voimassa ilman vakaumuksentutkimaa vain niillä, jotka ovat aloittaneet täydennyspalveluksen suorittamisen ennen poikkeusoloja koskevan päätöksen antamista.

Siviilipalveluslain 59 §:n 2 momentin mukaan siviilipalvelusvelvolliselle on toimitettava määräys täydennyspalvelukseen 12 kuukauden kuluessa siviilipalvelushakemuksen hyväksymisestä. Käytännössä täydennyspalveluksen alkamisajankohta vaihtelee, mutta se voi alkaa yli vuoden päästä hakemuksen hyväksymisestä. Voimassa oleva järjestelmä ei vaikuttaisi kohtelevan eri siviilipalvelusvelvollisia yhdenvertaisesti, sillä reservistä siviilipalvelukseen hakeutuvat ja vakaumuksentutkiminnan kohteeksi joutuvat velvolliset määräytyisivät käytännössä sen ajankohdan mukaan, milloin heidät on määrätty suorittamaan täydennyspalvelus. Siviilipalvelushakemuksen hyväksyminen määräytyy erilaisin edellytyksin täydennyspalvelukseen hakeutuvien ja normaaliin siviilipalvelukseen hakeutuvien välillä, kun normaaliin siviilipalvelukseen hakeneet ovat vapautettuja vakaumuksentutkimenettelystä hakemuksen jättämisen jälkeen, mutta täydennyspalvelukseen hakeneet vasta palveluksen aloittamisen jälkeen. Siviilipalveluslain 18 §:n 2 ja 3 momentti tarkoittavat käytännössä sitä, että kertaalleen viranomaisen tekemä hallinnollinen päätös siviilipalvelukseen hyväksymisestä voidaan täydennyspalvelusvelvollisten osalta saattaa uudelleen arvioitavaksi ja perua, jos olosuhteet ovat päätöksen antamisen jälkeen muuttuneet normaalioloista poikkeusoloiksi.

Siviilipalveluslain 65 §:ssä säädetty viittaus pelastuslakiin on vanhentunut, sillä vanha pelastuslaki (468/2003) on korvattu vuonna 2011 voimaan tulleella uudella lailla 379/2011. Uusi pelastuslaki ei enää sisällä vastaavaa viranomaisluetteloita kuin vanha laki. Lisäksi pykälä sisältää vanhentuneita viittauksia viranomaisten nimiin, jotka ovat sittemmin muuttuneet.

Siviilipalveluslain 47 §:ssä säädettyjen palvelupaikoille maksettavien majoituskorvausten taso on ollut sama vuodesta 2008 lukien, eivätkä ne enää vastaa asumisen kustannustasossa tapahtuneita muutoksia. Asumisen kustannukset ovat nousseet erityisesti pääkaupunkiseudulla, sen kehyskunnissa ja muissa suurissa kaupungeissa.

Tietosuoja-asetusta ei sovelleta sen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla muun muassa kansalliseen turvallisuuteen liittyviin asioihin, sillä kansallinen turvallisuus ei kuulu unionin lainsäädännön soveltamisalaan. Tietosuoja-asetuksen soveltamisalan perusteella asetusta ei siten sovellettaisi siviilipalveluslain nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Eduskunnan hyväksymän tietosuojalain 2 §:n nojalla lakia sovelletaan kuitenkin myös sellaiseen henkilötiedon käsittelyyn, joka tapahtuu asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti. Soveltamisalan laajennus ulottaa tietosuoja-asetuksen soveltamisen myös siviilipalveluslaissa säädettyään henkilötietojen käsittelyyn.

Henkilötietojen suojaa koskevan EU:n ja kansallisen lainsäädännön muuttuessa siviilipalveluslain henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä on tarpeen tarkastella suhteessa tietosuoja-asetukseen sekä tietosuojalain säännöksiin. Tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisesta tai kansallisten henkilötietojen suojaa koskevien säännösten muuttumisesta ei seuraa siviilipalveluslakiin merkittäviä muutostarpeita. Siviilipalveluslaissa olevat viittaukset tietosuojalain voimaantulon yhteydessä kumottavaan henkilötietolakiin on kuitenkin poistettava. Jatkossa henkilötietojen suojaa koskevat yleiset säännökset ovat tietosuoja-asetuksessa sekä tietosuojalaissa.

Henkilötietojen käsittelyllä tulee olla tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukainen oikeudellinen perusta. Henkilötietojen käsittelyn kohdistuessa tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, tulee henkilötietojen käsittelyssä täytyä myös jokin 9 artiklan 2 kohdassa luetelluista perusteista. Rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä on lisäksi huomioitava tietosuoja-asetuksen 10 artikla. Henkilötietojen käsittelyn ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen toteuttamiseksi (6 artiklan 1 kohdan c alakohta) tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan e alakohta) on tietosuoja-asetusta tarpeen täydentää kansallisella, asetuksen liikkumavaran mukaisella lainsäädännöllä.

Siviilipalveluslakiin perustuvaa siviilipalveluksen järjestämistä ja siihen liittyviä velvoitteita sekä siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjyyttä ja henkilötietojen käsittelyä, mukaan lukien luovutusta, ei voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa ilman tietosuoja-asetusta täsmentävää, kansallisen liikkumavaran puitteissa toteutettua sääntelyä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Koska siviilipalveluslakiin perustuva henkilötietojen käsittely on tarpeen siviilipalveluslaissa säädetuille rekisterinpitäjille laissa säädettyjen velvollisuuksien toteuttamiseksi, voidaan laissa säädetty henkilötietojen käsittely perustaa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Koska siviilipalvelusrekisteriin merkitään myös siviilipalvelusvelvollisten vakaumusta ja terveydentilaa koskevia tietoja sekä mahdollisia palveluksen suorittamisen kannalta merkityksellisiä tietoja rikosilmoituksista tai rikokseen tuomitsemisen johdosta määrätystä rangaistuksesta, voidaan käsittely perustaa myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan ja 10 artiklaan sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan ja 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Mainittujen tietosuojalain säännösten nojalla tietojen käsittely, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä, on sallittua. Siviilipalveluslain henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten katsotaan olevan tietosuoja-asetuksen liikkumavaran mukaisia. Siviilipalvelusrekisteriä koskevan yksityiskohtaisen sääntelyn katsotaan sisältävän riittävät 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan edellyttämät suojatoimet.

Tietosuoja-asetuksen 26 artikla mahdollistaa yhteisrekisterinpidon. Siviilipalveluslain 88 §:n mukaisten rekisterinpitäjien voidaan katsoa olevan tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä, joiden keskinäiset vastuut henkilötietojen käsittelyssä on määritelty lain 88 ja 89 §:ssä (vastuu siviilipalvelusrekisteriin talletetuista tiedoista).

Siviilipalveluslain 94 §:n 1 momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyvä maininta sota-arkistosta siviilipalvelusvelvollisia koskevien tietojen viimeisenä päätearkistona on vanhentunut, sillä sota-arkisto lakkautettiin jo vuoden 2008 alussa voimaan tulleella arkistolain muutoksella (HE 66/2007 vp). Nykyisin siviilipalvelusrekisteristä poistettavien tietojen päätearkistona toimii Kansallisarkisto.

Oikeusministeriö on edellyttänyt eri ministeriöiden hallinnonalan lainsäädäntöön kuuluvien säännösten tarkastelua siten, että selvitetään mahdollisuus lisätä muutoksenhakusäännöksiin oikaisuvaatimusta koskeva säännös. Hallintoasioiden käsittelyssä yleislakien soveltaminen on selkeä pääsääntö ja niistä poikkeaminen edellyttäisi painavia perusteita. Siviilipalveluslainsäädännössä poiketaan nykyisin yleissäännöksistä valitusviranomaisen, sekä sen osalta, että osassa asioita valituskirjelmä toimitetaan ensin siviilipalveluskeskukselle. Siviilipalveluskeskuksessa tehdään runsaasti hallinnollisia päätöksiä, jotka ovat osin massaluonteisia, ja joihin kohdistuu vain vähän muutoksenhakuvaatimuksia. Siviilipalvelusta koskevista asioista ei ole käytössä oikaisuvaatimusta missään asiaryhmässä.

Siviilipalveluslain 100 §:n säännökset siviilipalveluksesta asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen hakeutumisesta ja siinä säädettävät edellytykset koskevat sekä siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen että täydennyspalveluksesta takaisin Puolustusvoimien reserviin hakevia. Näin ollen myös täydennyspalvelusvelvollisen mahdollisuus hakea takaisin asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen määräytyy sen mukaan, onko hän alle vai yli laissa säädetyn 28 vuoden ja sen täyttämivuoden loppua koskevan ikärajan. Eri ikäiset täydennyspalvelusvelvolliset eivät siten ole yhdenvertaisessa asemassa keskenään. Täydennyspalvelusvelvollisten hakemuksille aseelliseen palvelukseen ei tosiasiallisesti ole tarpeellista sisällyttää vastaavia ikään perustuvia, palveluksen suorittamiseen liittyvistä aikatauluista johtuvia rajoituksia, kuin muille siviilipalvelusvelvollisille. Asiaan liittyvää yhdenvertaisuusongelmaa ei ole osattu ennakoida voimassa olevaa lakia valmisteltaessa, sillä täydennyspalvelusvelvollisten lukumäärä on noussut nykyiselle tasolle vasta vuodesta 2015 lähtien.

Asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen hakemista siviilipalveluslain 100 §:ssä säädetyn menettelyn mukaisesti on pidetty tärkeänä erityisesti niiden nuorten 18—27 vuoden ikäisten asevelvollisten tai vapaaehtoisten naisten osalta, joiden vakaumus muuttuu. Asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen tulisi jatkossakin olla edellä mainituille henkilöille pääsy niin, että koulutus maanpuolustustehtävään voidaan kokonaisuudessaan antaa.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on tehdä siviilipalveluslakiin maakunta- ja sote-uudistuksen edellyttämät muutokset. Tavoitteena on mahdollistaa siviilipalvelukseen kuuluvan työpalvelun suorittaminen valtion ja kunnan viranomaisten lisäksi myös maakunnan viranomaisten, mukaan lukien maakunnan liikelaitosten palveluksessa. Esityksen tavoitteena on mahdollistaa siviilipalvelusvelvollisten työllistyminen sosiaali- ja terveydenhuollon alalle myös maakunta- ja sote-uudistuksen jälkeen niin laajasti kuin se julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisia toimintaedellytyksiä koskevan edellytyksen vuoksi on mahdollista. Tavoitteena on tehdä palveluspaikkoja koskevaan siviilipalveluslain 8 §:ään myös muita tarpeellisia muutoksia. Laissa

olisi muun muassa tarpeen todeta erikseen se, etteivät puolustusministeriö taikka sen hallinnonalalla toimivat virastot ja laitokset eivätkä myöskään eduskuntaryhmät voisi toimia palveluspaikkoina. Palveluspaikkojen hyväksymistä koskevien tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi olisi niin ikään tarpeen täsmentää yksityisoikeudellisena palveluspaikkana toimisen edellytyksiä palveluspaikalle kuuluvista velvoitteista suoriutumisen osalta.

Ehdotuksen tavoitteena on asettaa normaaliolojen aikana siviilipalvelukseen hakeneet yhdenvertaiseen asemaan siviilipalvelushakemusten käsittelyn osalta olosuhteissa, joissa siirrytään poikkeusoloihin riippumatta siitä, ovatko he suorittaneet varusmiespalvelusta, vai hakevatko he suoraan siviilipalvelukseen. Jatkossa vapautus aseellisesta poikkeusolojen palveluksesta koskisi kaikkia, joiden siviilipalvelushakemuksen hyväksymistä koskeva hallinnollinen päätös on annettu ennen poikkeusolojen astumista voimaan. Tavoitteena on näiltä osin myös selkeyttää oikeustilaa.

Ehdotuksessa tehtäisiin lisäksi tekniset korjaukset siviilipalveluslain liikekannallepanon aikaisiin säännöksiin. Siviilipalvelusvelvollisten poikkeusolojen aikaisten säännösten tarkoituksena on mahdollistaa siviilipalvelusvelvollisten sijoittaminen eri viranomaisten palvelukseen, joten mahdollisista palveluspaikoista on sääntelyn selkeyden vuoksi jatkossa tarkoituksenmukaista säätää suoraan siviilipalveluslaissa. Sääntely selkeyttäisi siviilipalvelusvelvollisten ja viranomaisten asemaa poikkeusoloissa.

Esityksen keskeisenä tavoitteena on selkeyttää täydennyspalvelusvelvollisten asemaa tilanteessa, joissa velvollinen hakee siviilipalvelushakemuksen hyväksymisen jälkeen takaisin Puolustusvoimien reserviin sekä toisaalta sellaisessa tilanteessa, joissa täydennyspalvelusvelvollinen ei ole vielä ennättänyt aloittaa täydennyspalveluksen suorittamista poikkeusolojen tullessa voimaan. Ehdotusten tavoitteena on parantaa siviilipalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua.

Majoituskorvauksia koskevien ehdotusten tavoitteena on parantaa palveluspaikkojen valmiuksia palveluspaikkana toimimiselle päivittämällä majoituskorvausten tasoa asumiskustannuksissa tapahtunutta nousua vastaavasti. Tietosuoja koskevien muutosten tavoitteena on tehdä siviilipalveluslakiin tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisesta ja henkilötietolain kumoamisesta johtuvat välttämättömät muutokset muuttamatta muuten lainsäädännön nykytilaa.

Siviilipalveluslain muutoksenhakua koskevat säännökset on tarkoitus saattaa hallinnon yleislakien mukaiseksi niiltä osin kuin yleislaeista ei ole tarpeellista poiketa siviilipalvelusjärjestelmän erityispiirteiden vuoksi.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutoksia siviilipalveluspaikkoja koskevaan säännökseen. Jatkossa palveluspaikkoina voisivat toimia myös maakuntien viranomaiset ja liikelaitokset. Säännös mahdollistaisi siviilipalvelusvelvollisten sijoittautumisen maakuntien viranomaisten ja maakuntien liikelaitosten palvelukseen, jollei siitä aiheutuisi kilpailua vääristäviä vaikutuksia markkinoille.

Nykyisten sairaaloiden ja sairaanhoitopiirien toiminta siirtyisi jatkossa maakuntien liikelaitoksille. Ehdotuksen mukaan nämä voisivat jatkossakin toimia palveluspaikkoina. Sen sijaan sellaiset maakuntien liikelaitosten sosiaali- ja terveyskeskukset ja suunhoidon yksiköt, joiden tehtävänä olisi toteuttaa asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettussa laissa tarkoitettuja suoran valinnan palveluja, eivät julkisen ja yksityisen elinkeinotoi-

minnan tasapuolisia toimintaedellytyksiä, eli kilpailuneutraliteettia koskevan vaatimuksen vuoksi voisi toimia palvelupaikkoina.

Palveluspaikkoja koskevaa säännöstä selkeytettäisiin myös siten, että siviilipalveluslaissa mahdollisiksi palveluspaikoiksi lisättäisiin toisen ja korkeakouluasteen oppilaitokset eli ammatilliset oppilaitokset, ammattikorkeakoulut ja yliopistot, samoin kuin Pelastusopisto. Palveluspaikkoina ei jatkossa voisi toimia puolustusministeriö taikka sen hallinnonalan virasto tai laitos eikä myöskään eduskuntaryhmä. Lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi palveluspaikkojen kelpoisuutta koskeva säännös, jonka mukaan palveluspaikkana ei voisi toimia yhteisö, jolla ei ole todellisia mahdollisuuksia huolehtia palveluspaikalle kuuluvista velvoitteista.

Esityksessä ehdotetaan myös siviilipalvelushakemuksen käsittelyä erityisolaisissa koskevien säännösten muuttamista. Ehdotuksen mukaan siviilipalvelushakemuksen tutkimisesta vakaumuksentutkintalautakunnassa luovuttaisiin tilanteessa, jossa hakemus siviilipalvelukseen on hyväksytty ennen tasavallan presidentin asevelvollisuuslaissa tarkoitettua päätöstä ylimääräisestä palveluksesta taikka päätöstä Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta, ja jossa velvollinen ei vielä ole ehtinyt aloittaa täydennyspalveluksen suorittamista. Jatkossa kaikki ne, joiden siviilipalvelushakemus olisi hyväksytty ennen poikkeusolojen astumista voimaan, olisivat vapautettuja aseellisesta palveluksesta poikkeusoloissa ilman vakaumuksentutkintaa. Hakemusten jättämisen sijaan vapautus sidottaisiin hakemuksen hyväksymistä koskevaan hallinnolliseen päätökseen.

Siviilipalveluslain liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevia säännöksiä selkeytettäisiin niin, että siviilipalvelusvelvollisten mahdolliset poikkeusolojen aikaiset palveluspaikat mainitaisiin suoraan siviilipalveluslaissa. Muutokset eivät merkitsisi lainsäädäntöön suuria sisällöllisiä muutoksia, vaan niillä selkeytettäisiin nykytilaa ja korjattaisiin vanhentuneet säädösviitaukset. Voimassa olevan lain tapaan poikkeusolojen aikaisten säännösten tarkoituksena on antaa eri viranomaisille mahdollisuus tarvittaessa hyödyntää siviilipalvelusvelvollisten työpanosta poikkeusolojen aikaisissa tehtävissä.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia valtion palveluspaikoille maksamia majoituskorvauksia koskeviin säännöksiin. Majoituskorvauksia koskevaa kuntaryhmittelyä laajennettaisiin vastaamaan yleisestä asumistuesta annetussa laissa säädettyä kuntaryhmittelyä. Lisäksi majoituskorvauksen tasoa ehdotetaan korotettavaksi kertaluonteisesti vastaamaan asumiskustannuksissa vuoden 2008 jälkeen tapahtunutta nousua.

Henkilötietojen suoja koskevan lainsäädännön muuttuessa siviilipalveluslaista ehdotetaan poistettavan viittaukset tietosuojalailla kumottavaan henkilötietolakiin. Hallinnon yleislakien soveltamista koskevaa 102 §:ää muutettaisiin kuitenkin siten, että henkilötietolain sijasta pykälään lisättäisiin informatiivinen viittaus tietosuojalakiin. Jotta siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjien keskinäiset vastuut olisivat mahdollisimman selkeät, ehdotetaan siviilipalveluslain 88 §:n 1 momenttia muutettavaksi siten, että siviilipalveluskeskuksen tehtäväksi säädettäisiin myös siviilipalvelusrekisteriin talletettujen tietojen luovuttaminen samoin kuin tietosuojasetuksen 12—18 artiklassa säädettävien rekisteröityjen oikeuksien toteuttaminen. Siviilipalveluslain 94 §:n 1 momenttiin tehtäisiin tekninen muutos korvaamalla vanhentunut maininta sota-arkistosta Kansallisarkistolla. Lisäksi lain 12 luvun otsikkoon tehtäisiin tekninen muutos.

Muutoksenhakusäännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siviilipalveluskeskukselle olisi jatkossa tehtävä oikaisuvaatimus sen antamista palveluskelpoisuutta, siviilipalvelukseen määräämistä, täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, siviilipalveluspaikan määräämistä, palveluksesta vapauttamista ja täydennyspalveluksesta vapauttamista koskevista päätöksistä.

Lisäksi säännöksiä muutettaisiin yleislakien mukaisiksi valitusviranomaisten ja valituskirjelmän toimittamisen osalta.

Esityksessä ehdotetaan poistettavaksi täydennyspalvelusvelvollisten hakemuksia takaisin asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen koskeva ikäraja. Hakemuksen asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen voisi jatkossa tehdä myös sen vuoden jälkeen, jona velvollinen on täyttänyt 28 vuotta, jos hän ei ole vielä aloittanut täydennyspalveluksen suorittamista. Ehdotus poistaisi voimassa olevaan lakiin sisältyvän epäkohdan velvollisten yhdenvertaisessa kohteudessa. Nykyisin täydennyspalvelusvelvollinen voi hakea takaisin Puolustusvoimien reserviin ainoastaan sen vuoden loppuun saakka, jolloin hän on täyttänyt 28 vuotta, edellyttäen, että hän ei ole aloittanut täydennyspalveluksen suorittamista. Sen vuoden jälkeen, jolloin täydennyspalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta hakemusta ei ole voinut tehdä hyväksytysti. Ongelma on noussut esille, kun täydennyspalvelusvelvollisten määrä on noussut vuodesta 2015 lähtien aiempiin vuosiin verrattuna.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Majoituskorvausten korottaminen merkitsisi palveluspaikoille korkeampia korvauksia siviilipalvelusvelvollisen majoituksen järjestämisestä. Ehdotus huomioisi voimassa olevan lain voimaantulon jälkeen tapahtuneen asumiskustannusten nousun erityisesti pääkaupunkiseudulla. Lisäksi uusi kuntajaottelu nostaisi korvauksen tasoa erityisesti pääkaupunkiseudun kehyskunnissa ja pääkaupunkiseudun ulkopuolisissa suurissa kaupungeissa.

Majoituskorvaukset maksetaan siviilipalvelusta koskevalta valtion talousarvion momentilta 32.02.20 (arviomääräraha). Voimassa olevan lain mukaisiin korvauksiin käytetään vuosittain noin 600 000 euroa. Ehdotetut korkeammat korvaukset tarkoittaisivat noin 250 000 euron lisäystä majoituskorvausten määrään. Talousarvion perustana on ollut arvio, jonka mukaan majoituskorvauksiin käytettäisiin vuosittain noin 800 000 euroa. Ehdotus tarkoittaisi, että jatkossa majoituskorvauksiin käytettäisiin vuodessa noin 850 000 euroa, eli noin 50 000 euroa nykyistä arviota enemmän. Mainittu korotus mahtuisi valtion talousarvion siviilipalvelusmomentille osoitetun 4 939 000 euron suuruisen arviomäärärahan puitteisiin eikä arviomäärärahaa olisi tarpeellista korottaa.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotuksen mukaan maakunnan viranomaiset ja maakunnan liikelaitokset voisivat jatkossa toimia palveluspaikkoina. Säännös mahdollistaisi siviilipalvelusvelvollisten sijoittautumisen maakuntien viranomaisten ja maakuntien liikelaitosten palvelukseen. Nykyisten sairaaloiden ja sairaanhoitopiirien toiminta siirtyy maakuntien liikelaitoksille, jotka ehdotuksen mukaan voisivat toimia jatkossakin palveluspaikkoina.

Esitykseen sisältyvä ehdotus majoituskorvausten korottamisesta tekisi palveluspaikkana toimimisesta viranomaisille aiempaa houkuttelevampaa.

Reserviin paluuta koskevien hakemusten mahdollistaminen myös sen vuoden jälkeenkin, jona täydennyspalvelusvelvolliset ovat täyttäneet 28 vuotta, aiheuttaisi jonkun verran hallinnollista taakkaa sekä siviilipalveluskeskuksessa ja puolustusvoimissa. Hakemusten arvioidusta pienestä määrästä johtuen aiheutuvaa lisätyötä ei voida kuitenkaan pitää merkittävänä. Siviilipalveluksesta reserviin palaaja olisi mahdollista sijoittaa uudestaan Puolustusvoimien sodanajan joukkoihin.

Liikekannallepanon aikaisia palveluspaikkoja koskevien säännösten sijoittaminen suoraan siviilipalveluslakiin selkeyttäisi viranomaisten mahdollisuuksia hyödyntää poikkeusoloissa siviilipalvelusvelvollisten työpanosta. Nykyisin jotkin viranomaistahot, jotka ovat katsoneet, että heillä olisi mahdollisia tarpeita käyttää siviilipalvelusvelvollisia poikkeusolojen tehtävissä, eivät ole olleet tietoisia mahdollisuudesta käyttää siviilipalvelusvelvollisia näissä tehtävissä.

Tietosuoja-asetus ja osaltaan myös tietosuojalaki aiheuttavat suhteellisen merkittäviä vaikutuksia viranomaisille kuten myös yksityisoikeudellisille palveluspaikoille. Merkittävä tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojalaista muille kuin viranomaisille johtuva muutos on myös seuraamusjärjestelmän perustavanlaatuisen muuttuminen. Tietosuojalain nojalla rekisterinpitäjänä toimiville muille kuin viranomaisille tai Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle ja Suomen ortodoksiselle kirkolle ja niiden seurakunnille, seurakuntayhtymille ja muille elimille voi seurata tietosuoja-asetuksen säännösten rikkomisesta hallinnollinen seuraamusmaksu. Edellä mainittuja vaikutuksia ei kuitenkaan voida pitää tästä esityksestä aiheutuvina vaikutuksina ja kustannuksina eikä niitä sen vuoksi ole tarpeen laajemmin käsitellä tässä yhteydessä. Tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain vaikutuksia on selostettu tietosuojalakiesityksessä sekä sitä koskevissa muissa valtiopäiväasiakirjoissa. Vaikutukset seuraavat tietosuojalakiesityksessä selostetulla tavalla pääasiassa tietosuoja-asetuksesta. Tässä esityksessä ehdotetut muutokset ovat pääasiassa teknisluonteisia eikä niillä arvioida olevan olennaisia vaikutuksia siviilipalveluskeskuksen tai palveluspaikkojen toimintaan. Ehdotetulla muutoksella säätää siviilipalvelusrekisterissä olevien tietojen luovuttaminen ja tietosuoja-asetuksessa säädettävien rekisteröityjen oikeuksien toteuttamisesta huolehtiminen siviilipalveluskeskuksen tehtäväksi ei niin ikään arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia, sillä mainitut tehtävät kuuluvat siviilipalveluskeskuksen tehtäviin osin jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla.

Siviilipalveluskeskus antaa vuosittain noin 9 000—10 000 valituskelpoista päätöstä, joista kuitenkin on tehty vuosien 2010—2017 välillä vain 6—23 valitusta vuodessa. Yhteensä valituksia on tehty vuosien 2010—2017 välillä 98 kappaletta. Yleissäännösten soveltaminen valitusviranomaisen osalta kasvattaisi jonkin verran siviilipalveluskeskuksen rutiininomaiseen päätöksentekoon liittyvää hallinnollista taakkaa, kun päätöksiin joudutaan erikseen valitsemaan kulloinkin toimivaltainen valitusviranomainen. Siviilipalveluskeskukselle tehtävän oikaisuvaatimuksen lisääminen toisaalta poistaisi tämän velvollisuuden suurimmista asiaryhmistä. Oikaisuvaatimuksen lisääminen ja yleissääntöjen soveltaminen keventäisi tuomioistuuintoiminnassa jonkin verran lähinnä Itä-Suomen hallinto-oikeuden hallinnollista taakkaa, kun kaikkia siviilipalvelusta koskevia valituksia ei enää ohjattaisi sen käsiteltäväksi. Ehdotus keventäisi siviilipalveluskeskuksen hallinnollista taakkaa siltä osin kuin valituskirjelmia ei tulisi enää toimittaa siviilipalveluskeskukselle palveluspaikan määräämistä ja siirtoa koskevissa asioissa sekä kurinpitasioissa.

4.3 Vaikutukset siviilipalvelusvelvollisten asemaan

Vuosina 2012—2016 sosiaali- ja terveydenhuollon alan palveluspaikoissa on työskennellyt yhteensä 960 siviilipalvelusvelvollista. Lisäksi vuonna 2017 sairaaloissa työskenteli 97 siviilipalvelusvelvollista ja sairaanhoitopiirien ja kuntayhtymien palveluksessa 103 velvollista. Jatkossa maakunta perustaa yhden tai useamman liikelaitoksen tuottamaan sen järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, muita sille erikseen säädettyjä palveluita ja maakunnan sille järjestämisvastuunsa perusteella osoittamia tehtäviä. Ehdotuksen on tarkoitus mahdollistaa, että maakuntien liikelaitokset voivat toimia jatkossakin siviilipalveluspaikkana lukuun ottamatta maakuntien liikelaitosten suoran valinnan palveluita tarjoavia sosiaali- ja terveyskeskuksia ja suunhoidon yksiköitä, joiden osalta palveluspaikaksi hyväksyminen voisi aiheuttaa kilpailua vääristäviä vaikutuksia.

Nykyisissä kunnallisissa terveyskeskuksissa siviilipalvelusvelvolliset ovat voineet suorittaa työpalvelun toimimalla esimerkiksi lääkäreinä, sairaanhoitajina tai muissa hallinnollisissa tehtävissä. Siviilipalvelusrekisterissä on 44 kunnallista terveyskeskusta, jolla on oikeus toimia palveluspaikkana. Maakunta- ja sote-uudistuksen myötä sellaiset maakuntien liikelaitosten sosiaali- ja terveyskeskukset, jotka tuottaisivat ehdotetussa valinnanvapauslaissa tarkoitettuja suoran valinnan palveluja, eivät voisi jatkossa toimia palveluspaikkana nykyisiä kuntien terveyskeskuksia vastaavalla tavalla, sillä ne toimisivat käytännössä kilpailevassa asemassa yksityisten toimijoiden kanssa. Vuosina 2012–2017 kunnallisissa terveyskeskuksissa on ollut palveluksessa yhteensä 13 siviilipalvelusvelvollista ja kaupunkien terveystoimessa 69 velvollista. Nykytilaan verrattuna maakunta- ja sote-uudistuksen voimaatulo tarkoittaisi, että 10–15 siviilipalvelusvelvollista voisi vuosittain jäädä työllistymättä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin, jos he eivät löytäisi palveluspaikkaa sellaisista sosiaali- ja terveysalan palveluspaikoista, jotka voisivat jatkossakin toimia palveluspaikkoina ilman kilpailuneutraaliteetistä johtuvia rajoituksia. Maakuntien liikelaitosten suunhoidon yksiköiden rajaaminen mahdollisten palveluspaikkojen ulkopuolelle tarkoittaisi, että arviolta noin 0–2 siviilipalvelusvelvollista voisi vuosittain jäädä työllistymättä suun terveydenhuollon tehtäviin, jos he eivät löytäisi työpalveluspaikkaa jostakin muusta alan palveluspaikasta.

Majoituskorvausten korotuksia koskeva muutos vähentäisi siviilipalvelusvelvollisten työpalvelun aikaisen majoituksen järjestämiseen liittyviä väärinkäytöksiä, kun palveluspaikalla olisi nykyistä paremmat kannustimet järjestää siviilipalvelusvelvolliselle majoitus työpalvelun ajaksi. Ehdotus voisi joiltain osin vähentää tapauksia, joissa velvollisen majoitukseksi määrätään hänen oma asuntonsa.

Ehdotus selkeyttäisi siviilipalvelusvelvollisten asemaa olosuhteissa, joissa ollaan siirtymässä siviilipalveluslain ja asevelvollisuuslain tarkoittamiin poikkeusoloihin, kun kertaalleen normaaliolojen aikana hyväksyttyä siviilipalvelushakemusta ei poikkeusoloissa voitaisi tutkia uudelleen vakaumuksentutkintalautakunnassa ja vapautus aseellisesta palveluksesta tapahtuisi suoraan siviilipalvelushakemuksen hyväksymistä koskevan hallinnollisen päätöksen nojalla.

Liikekannallepanon aikaisista mahdollisista palveluspaikoista säätäminen siviilipalveluslaissa aiempaa selkeämmin parantaisi siviilipalvelusvelvollisten tietoisuutta poikkeusolojen aikaa koskevista velvoitteista.

Tietosuoja-asetuksen ja henkilötietolain kumoamisesta johtuvat muutostarpeet ovat lähinnä teknisluonteisia eikä niillä arvioida olevan vaikutuksia siviilipalvelusvelvollisten asemaan rekisteröityinä. Esitykseen sisältyvä ehdotus siviilipalveluskeskukselle rekisterinpitäjänä kuuluvien tehtävien selkeyttämisestä ja tehtävistä säätäminen suoraan laissa selkeyttäisi eri rekisterinpitäjien keskinäistä vastuunjakoja suhteessa siviilipalvelusvelvolliseen. Tietosuoja-asetuksesta ja tietosuojaista seuraavia uusia oikeuksia rekisteröidyille on käsitelty tietosuojalakiesityksessä ja sitä koskevissa muissa valtiopäiväasiakirjoissa.

Reserviin paluuta koskevan ikärajan poistaminen parantaisi eri ikäisten täydennyspalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua.

4.4 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Siviilipalvelus on osa perustuslain mukaista maanpuolustusvelvollisuutta, johon jokainen Suomen kansalainen on velvollinen osallistumaan tai siinä avustamaan. Siviilipalveluslain poikkeusolojen palvelusta koskevien säännösten selkeyttäminen korostaisi siviilipalveluksen yhteiskunnallista merkitystä ja vahvistaisi luottamusta siviilipalvelusjärjestelmään varsinkin

niiden henkilöiden keskuudessa, jotka valitsevat siviilipalveluksen täyttääkseen maanpuolustusvelvollisuutensa.

Maakuntien viranomaisia ja liikelaitoksia koskevat ehdotukset, mukaan lukien sosiaali- ja terveydenhuollon sektorin palveluspaikkojen säilyttämistä koskevat ehdotukset tukevat mahdollisuuksia suorittaa siviilipalvelus yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta palvelevissa tehtävissä.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esityksen ehdotukset on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriön 13.11.2017 annetulla päätöksellä asettamassa siviilipalveluslain muutostarpeita selvittävässä työryhmässä. Työryhmässä olivat työ- ja elinkeinoministeriön lisäksi edustettuina puolustusministeriön, sisäministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, siviilipalveluskeskuksen, pääesikunnan, Varusmiesliitto ry:n sekä Aseistakieltäytyjäliitto ry:n edustajat. Työryhmä päätti työnsä 31.5.2018. Työryhmän työstä on laadittu muistio, joka on julkaistu työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla (<https://tem.fi/hankesivu/-/hankesivu/hanke?tunnus=TEM074%3A00%2F2017>).

Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmätyön jälkeen työ- ja elinkeinoministeriössä virkautyönä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitys oli lausuntokierroksella 20.6. – 22.8.2018. Lausuntoja pyydettiin myös siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän muistiosta.

Lausuntoja saatiin yhteensä 37:ltä eri taholta. Näistä yhdeksällä ei ollut lausuttavaa tai huomautettavaa esityksestä. Lausuntopyyntö, saadut lausunnot ja lausuntoyhteenvedo on julkaistu työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla (<https://tem.fi/hankesivu/-/hankesivu/hanke?tunnus=TEM074%3A00%2F2017>).

Lausunnoissa esitetyt keskeiset huomiot liittyivät erityisesti siviilipalveluslain 8, 47, 65 a ja 88 §:ää koskeviin ehdotuksiin.

Valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran, Helsingin kaupungin ja KT Kuntatyönantajien lausunnoissa kiinnitettiin huomiota erityisesti esitysluonnoksen maakunta- ja sote-uudistukseen liittyviin muutoksiin. Sekä valtiovarainministeriön että Helsingin kaupungin lausunnon mukaan esitysluonnokseen sisältyvä ehdotus siviilipalveluslain 8 §:n muuttamiseksi edellytti jatkovalmisteluja maakuntia ja niiden viranomaisia koskevan 2 momentin 2 kohdan osalta. Myös liikekannallepanon aikaisia palveluspaikkoja koskevaa ehdotettua 65 a §:ää oli valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan täsmennettävä terminologisesti. Helsingin kaupungin lausunnon mukaan, mikäli mahdollisia maakuntia halutaan lakiluonnoksessa ylipäätään käsitellä, tulisi palveluspaikoista säätää yhdenmukaisesti kunnan kanssa.

Lausuntopalautteen johdosta esitykseen sisältyvää siviilipalveluslain 8 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohtaa on täsmennetty maakuntien ja kuntien viranomaisia sekä niiden liikelaitoksia koskevan terminologian osalta. Jatkovalmistelussa esitystä on täsmennetty myös siten, että suoran valinnan palveluita tuottavien maakuntien liikelaitosten lisäksi myös mainittuja palveluita tuottavien maakuntien liikelaitosten suunhoidon yksikköjen toimiminen palveluspaikkana ehdotetaan nimenomaisesti suljettavaksi pois kilpailuneutraliteettisyistä johtuen.

Palveluspaikkoja koskevaa 8 §:ää ja liikenneponon aikaisia palveluspaikkoja koskevaa 65 a §:ää koskeviin ehdotuksiin kiinnitettiin huomiota muiltakin osin. Opetus- ja kulttuuriministeriö esitti korjattavaksi ehdotetun 8 §:n 2 momentin 5 kohdassa olleen virheellisen viittauksen viittaukseksi ammattikorkeakouluun, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa. Vastaava korjaus tuli tehdä myös ehdotettuun 65 a §:n 2 momentin 4 kohtaan. Aseistakieltäytyjäliitto ry ja Suomen Rauhanliitto eivät pitäneet perusteltuna Pelastusopiston lisäämistä erikseen siviilipalveluslain 8 §:n 2 momenttiin sisältyvään palveluspaikkaluetteloon tai lain 65 a §:n mukaiseksi liikekannalleponon aikaiseksi palveluspaikaksi. Aseistakieltäytyjäliiton ja Suomen Rauhanliiton mukaan siviilipalveluksen kriisinaikaiset tehtävät voisivat ylipäänsäkin määräytyä siviilipalveluslain sijasta valmiuslain kautta.

Palveluspaikkoja koskevaan 8 §:ään sekä liikekannalleponon aikaisia palveluspaikkoja koskevaan 65 a §:ään on tehty lausuntopalautteessa esitetyt muutokset. Pelastusopiston mainitsemista siviilipalveluslain 8 §:n mukaisena palveluspaikkana ja 65 a §:n mukaisena liikekannalleponon aikaisena palveluspaikkana voidaan pitää perusteltuna ottaen huomioon Pelastusopiston kasvanut merkitys siviilipalvelukseen kuuluvan täydennyspalvelukoulutuksen tarjoajana ja se, että Pelastusopiston tehtävien voidaan katsoa soveltua hyvin liikekannalleponon aikaisten palveluspaikkojen tehtäviin. Pelastusopiston mainitseminen siviilipalveluslain 8 §:n mukaisena palveluspaikkana ei muuttaisi lainsäädännön nykytilaa. Siviilipalveluslain poikkeusolojen aikaisten tehtävien säilyttämistä siviilipalveluslaissa nykytilaa vastaavalla tavalla on perusteltu siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän mietinnössä.

Monet lausunnonantajat pitivät kannatettavana esitysluonnoksen 47 §:ään sisältyvää ehdotusta, jonka mukaan palveluspaikalle maksettavien majoituskorvausten enimmäismääriä tarkistettaisiin kolmevuotiskausittain yleisessä vuokratasossa tapahtunutta muutosta vastaavasti. Valtiovarainministeriö ei kuitenkaan kannattanut ehdotusta johtuen siitä, että linjaus poikkeaisi pyrkimyksestä vähentää budjetin indeksisidonnaisten menojen määrää. Valtiovarainministeriön mukaan majoituskorvaus poikkeaa luonteeltaan esimerkiksi indeksisidotusta yleisestä asumistuesta, sillä se maksetaan korvauksena siviilipalveluspaikan tarjoajalle, joka huolehtii siviilipalvelusvelvollisen ylläpidosta ja majoituksesta ja saa palvelusajalta siviilipalvelusvelvollisen työpanoksen käyttöönsä. Valtiovarainministeriön ja tietosuojavaltuutetun toimiston lausunnoissa kiinnitettiin huomiota myös rekisterinpitäjiä koskevaan 88 §:n 1 momenttia koskevaan ehdotukseen. Lausujat esittivät harkittavaksi siviilipalveluskeskukselle rekisterinpitäjänä kuuluvien tehtävien säätämistä siten, että ne kävisivät ilmi itse säännöksestä.

Esityksen jatkovalmistelussa siviilipalveluslain 47 §:ää on muutettu siten, että pykälästä on poistettu maininta majoituskorvausten enimmäismäärän tarkistamisesta kolmevuotiskausittain. Majoituskorvausten enimmäismäärään tarkistamista asumiskustannuksissa tapahtunutta nousua vastaavaksi on mahdollista arvioida nykytilaa vastaavasti lainsäädäntömuutoksin. Siviilipalveluslain 88 §:n 1 momenttia koskevaa ehdotusta on muokattu vastaamaan lausuntopalautteessa esitettyä.

Monissa lausunnoissa otettiin kantaa myös siviilipalveluslain muutostarpeita selvittäneen työryhmän muistioon ja sen johtopäätöksiin. Osa lausunnonantajista olisi pitänyt hyvänä ehdotusta, jonka mukaan siviilipalveluspaikkana tulisi toimia kokonaisturvallisuuden kannalta hyödyllinen valtion viranomainen tai liikelaitos, sekä ehdotusta, jonka mukaa aloitetusta siviilipalveluksesta olisi mahdollista siirtyä varusmiespalvelukseen. Muihinkin työryhmän käsittelemiin ehdotuksiin, kuten siviilipalveluksen kestoon, kiinnitettiin eräissä lausunnoissa huomiota.

Hallituksen esitys sisältää ehdotukset, joista siviilipalveluslain muutostarpeita selvittänyt työryhmä oli yksimielinen. Esityksen jatkovalmistelun aikana työ- ja elinkeinoministeriö selvitti

yhdessä puolustusministeriön, Pääesikunnan ja siviilipalveluskeskuksen kanssa mahdollisuutta lisätä esitykseen ehdotukset aloitetusta siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen siirtymistä koskien. Ehdotusten toteuttamista ei kuitenkaan arvioitu tarkoituksenmukaiseksi, sillä velvollisten yhdenvertaisen kohtelun vuoksi siviilipalveluksessa vietetyt päivät olisi todennäköisesti tullut lukea täysimääräisesti hyväksi varusmiespalveluksen palvelusaikaa laskettaessa, mikä olisi voinut merkitä sitä, että varusmiespalvelukseen palanneiden velvollisten palvelusaika olisi päättynyt ennen kuin varusmieskoulutus olisi sille suunnitellussa ajassa ehditty kokonaisuudessaan suorittaa loppuun. Esitys annetaan tästä syystä ehdotuksiltaan alkuperäisessä muodossaan.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Hallitus antoi 2.3.2017 esityksen eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskeväksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Lisäksi hallitus antoi 8.3.2018 eduskunnalle esityksen laiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 16/2018 vp). Maakunta- ja sote-uudistusta koskevat esitykset käsitellään eduskunnassa yhdessä. Lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin 2 kohdassa ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohdassa ehdotetaan maakuntien viranomaisia ja liikelaitoksia koskevia säännöksiä, joten mainitut lainkohdat voivat tulla voimaan vasta sen jälkeen, kun maakuntia koskeva lainsäädäntö on tullut voimaan.

Edellä mainittujen lisäksi hallitus antoi 8.3.2018 esityksen eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskeväksi lainsäädännöksi (HE 14/2018 vp). Kyseisessä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa siviilipalveluslain 8 §:ää, jota ehdotetaan muutettavaksi myös tässä hallituksen esityksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

8 §. *Siviilipalveluspaikat.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momenttiin ehdotettavan muutoksen tarkoituksena on selkeyttää oikeustilaa, joka seuraisi maakunta- ja sote-uudistuksen voimaantulosta. Momenttiin lisättäisiin uusi 2 kohta, jonka mukaan palveluspaikkana voisi toimia maakunnan viranomainen tai liikelaitos lukuun ottamatta asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 16 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskusta ja suunhoidon yksikköä. Maakunnat olisivat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joten jatkossa myös maakunnan viranomaisella tulisi olla mahdollisuus toimia palveluspaikkana valtion ja kuntien viranomaisia vastaavalla tavalla. Maakuntalain 52 §:n 1 momentin mukaan maakunta perustaa yhden tai useamman liikelaitoksen, jonka tehtävänä on tuottaa maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, muita sille erikseen säädettyjä palveluja ja maakunnan sille järjestämisvastuunsa perusteella osoittamia tehtäviä. Saman pykälän 2 momentin mukaan maakunnan liikelaitos toimii maakunnan osana. Kuntien ja valtion liikelaitoksia vastaavalla tavalla myös maakunnan liikelaitos voisi jatkossa toimia palveluspaikkana, kunhan palveluspaikaksi hyväksyminen ei aiheuttaisi kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Siviilipalveluspaikaksi ei jatkossakaan tulisi voida hyväksyä yhteisöjä, jotka toimivat selvästi kilpailuasemassa vastaavalla toimivalalla toimivien yksityisoikeudellisten yritysten kanssa. Perustelu vastaisi ehdotetun 3 kohdan perusteluja kunnallisten liikelaitosten osalta.

Julkisen ja yksityisen elinkeinotoiminnan tasapuolisia toimintaedellytyksiä eli kilpailuneutraliteettia koskevan vaatimuksen vuoksi kohdassa ehdotetaan säädettävän myös suoraan siitä, ettei asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain 16 §:n mukainen maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskus tai suunhoidon yksikkö voisi toimia palveluspaikkana. Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain mukaan maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön tehtävänä on tuottaa mainitun lain 3 luvussa säädettäviä suoran valinnan palveluja, joita lain 15 §:n mukaan voivat tuottaa myös palvelun tuottajiksi hyväksytyt yksityiset palveluntuottajat. Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annettu laki mahdollistaa siten yksityisten palveluntuottajien toimimisen kilpailevassa asemassa maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskuksen ja suunhoidon yksikön kanssa. Maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskuksen tai suunhoidon yksikön toimiminen siviilipalveluslain mukaisena palveluspaikkana voisi tuoda maakunnan liikelaitoksille kilpailuetua suhteessa yksityisiin suoran valinnan palveluita tarjoaviin sosiaali- ja terveyskeskuksiin tai suunhoidon yksikköihin, minkä välttämiseksi olisi tarpeen säätää siitä, ettei suoran valinnan palveluita tuottava maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskus tai suunhoidon yksikkö voisi toimia palveluspaikkana.

Momenttiin ehdotetun 3 kohdan mukaan palveluspaikkana voisi toimia kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos. Voimassa olevan lain esitöistä (HE 140/2007 vp, s. 34) ilmenevällä tavalla kunnalliset liikelaitokset ovat voineet toimia palveluspaikkoina jo voimassa olevan lain nojalla. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena ei ole siis muuttaa nykytilaa, vaan tuoda nimenomaisesti säännöksessä esiin kunnallisten liikelaitosten mahdollisuus toimia palveluspaikkana ehdotetun 2 kohdan maakuntien liikelaitoksia vastaavalla tavalla. Voimassa olevan lain perusteluja (HE 140/2007 vp, s. 34) vastaavalla tavalla jatkossakin kunnallisen liikelaitoksen palveluspaikkahakemusta käsiteltäessä tulisi selvittää se, että palveluspaikaksi hyväksyminen ei aiheuta kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Siviilipalveluspaikaksi ei jatkossakaan tulisi hyväksyä yhteisöjä, jotka toimivat selvästi kilpailuasemassa vastaavalla toimialalla toimivien yksityisoikeudellisten yrittäjien kanssa.

Momenttiin lisättäisiin uudet 4—6 kohdat, joiden mukaan palveluspaikkoina voisivat toimia yliopistot, ammattikorkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Säännösten tarkoituksena on selkeyttää nykytilaa, sillä käytännössä oppilaitosten julkisoikeudellinen muoto voi nykyisin vaihdella. Yliopistot ovat nykyisin säätiöitä tai julkisoikeudellisia laitoksia. Ammattikorkeakoulut toimivat osakeyhtiömuodossa. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät toimivat tavanomaisesti osakeyhtiömuodossa tai säätiöinä. Yhtiömuodossa toimivien oppilaitosten tavoitteena ei kuitenkaan ole tuottaa taloudellista voittoa, joten myös ne soveltuvat palveluspaikaksi.

Momenttiin ehdotettavan uuden 7 kohdan mukaan myös Pelastusopisto voisi toimia palveluspaikkana. Pelastusopiston tehtävänä on Pelastusopistosta annetun lain (607/2006) 2 §:n 1 momentin mukaan antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoimisesta sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä. Ehdotus ei muuttaisi nykytilaa, sillä Pelastusopistolla on ollut siviilipalvelusvelvollisia suorittamassa työpalvelua.

Momenttiin ehdotetut 8 ja 9 kohdat vastaisivat voimassa olevan 2 momentin 3 ja 4 kohtaa.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin uusi 1 kohta, jonka mukaan puolustusministeriö taikka sen hallinnonalan virastot tai laitoksen eivät voisi toimia palveluspaikkana. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä, sillä vakaumuksen vuoksi siviilipalvelusvelvolliset eivät käytännössä hakeu-

du palvelukseen puolustusministeriön hallinnonalalle, ja heille olisi käytännössä vaikea tarjota siellä velvollisen vakaumuksen huomioivia palvelustehtäviä. Yhdessä 2 momenttiin ehdotettujen muutosten kanssa säännös tarkoittaisi, että palveluspaikkoina voisi toimia muu julkinen sektori lukuun ottamatta puolustusministeriötä tai sen hallinnonala.

Momenttiin ehdotettu 2 kohta vastaisi voimassa olevan 3 momentin 1 kohtaa.

Momenttiin lisättäisiin myös uusi 3 kohta, jonka mukaan eduskuntaryhmä ei voisi toimia siviilipalveluspaikkana. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää asiaan liittyvää tulkintaa. Eduskuntaryhmistä annetun lain (979/2012) 6 §:ssä säädetään eduskuntaryhmän jäsenyydestä seuraavasti: Eduskuntaryhmän muodostavat saman rekisteröidyn puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokaslistalta viimeksi toimitetuissa eduskuntavaaleissa muista vaalipiireistä kuin Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiristä valitut henkilöt sekä ne muut kansanedustajat, jotka eduskuntaryhmä jäsenikseen hyväksyy. Eduskuntaryhmän toiminta on puolueeseen sidottua etujärjestötoimintaa. Siviilipalveluslain tarkoituksena on siviilipalveluspaikkojen ja tehtävien osalta mahdollisimman puolueeton linja. Sääntely on perusteltua, koska myöskään varusmiespalveluksen suorittaminen ja poliittisen etujärjestötoiminnan yhdistäminen ei ole mahdollista.

Momenttiin ehdotetut 4 ja 5 kohdat vastaisivat voimassa olevan 3 momentin 2 ja 3 kohtaa.

Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 6 kohta, joka koskisi siviilipalveluspaikan toimintaedellytyksiä. Siviilipalveluspaikalla olisi oltava toimintaedellytykset huolehtia 1 momentissa tarkoitettujen palveluspaikan tehtävien suorittamisesta ja järjestää riittävä siviilipalvelusvelvollisen ohjaus ja valvonta työpalvelun aikana. Ehdotus ei muuttaisi nykytilaa, sillä käytännössä palveluspaikaksi ei ole hyväksytty sellaisia tahoja, joilla ei ole edellytyksiä suoriutua velvoitteistaan. Säännöksen tarkoituksena on selkeyttää oikeustilaa ja karsia sellaisia hakemuksia siviilipalveluspaikaksi, joiden perusteella on ilmeistä, ettei palveluspaikka voisi suoriutua tehtävistään. Toimintaedellytyksiä tulisi arvioida esimerkiksi sillä perusteella, onko palveluspaikalla riittävästi henkilöstöä velvollisen ohjauksen ja valvonnan järjestämiseksi. Säännös ilmentäisi myös palveluspaikan vastuuta järjestää siviilipalvelusvelvollisen ohjaus ja valvonta koko velvollisen työpalvelun aikana, palveluspaikan loma-ajat mukaan lukien.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momenttia.

9 §. *Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen.* Voimassa olevan pykälän 2 momentti sisältää viittauksen muutettavaksi ehdotettavan 8 §:n 2 momentin 3 ja 4 kohtaan. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi siten, että momentissa oleva viittaus 8 §:n 2 momentin 3 kohtaan muutettaisiin viittaukseksi ehdotettavan lain 8 §:n 2 momentin 8 kohtaan. Edelleen momentissa oleva viittaus 8 §:n 2 momentin 4 kohtaan ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi ehdotettavan lain 8 §:n 2 momentin 9 kohtaan. Momenttia täsmennettäisiin myös siten, että uskonnollisen yhdyskunnan lisäksi momentissa mainittaisiin nimenomaisesti myös sen seurakunta ja yleishyödyllisen yhteisön lisäksi myös yhdistys ja säätiö. Täsmennyksellä ei muutettaisi lainsäädännön nykytilaa, sillä siviilipalveluskeskus pyytää mainittujen tahojen siviilipalveluspaikkahakemuksista lausunnon pääesikunnalta jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla (HE 140/2007 vp, s. 35). Momenttiin tehtäisiin lisäksi tekninen kieliopillinen muutos.

Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa lakia.

13 §. *Siviilipalvelushakemuksen käsittely.* Pykälän 1 momentissa puolustusvoimien kirjoitusasia muutettaisiin siten, että se alkaisi isolla alkukirjaimella.

Pykälän 2 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 3 momentti muutettaisiin vastaamaan jäljempänä 18 §:ään ehdotettuja muutoksia, niin että momentin sisältämä informatiivinen viittaus koskisi vain siviilipalvelushakemuksen käsittelyä ylimääräistä palvelusta ja liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevan päätöksen aikana eikä siviilipalvelusvelvollisen asemaa näissä olosuhteissa. Koska sekä voimassa oleva että jäljempänä ehdotettu 18 § sisältävät viittauksen asevelvollisuuslain ylimääräistä palvelusta ja liikekannallepanon aikaista päätöstä koskeviin säännöksiin, viitattaisiin momentissa jatkossa siviilipalveluslain sijaan suoraan näitä olosuhteita koskeviin asevelvollisuuslain säännöksiin. Ehdotus ei kuitenkaan muuttaisi nykytilaa, sillä siviilipalveluslain 64 ja 65 §:ssä tarkoitettut ylimääräistä palvelusta ja liikekannallepanon aikaista palvelusta koskevat olosuhteet seuraisivat välittömästi asevelvollisuuslaissa säädettyjä vastaavia olosuhteita.

18 §. *Siviilipalvelukseen hakeminen erityisoloissa.* Pykälään ehdotetaan muutosta, jonka mukaan jatkossa siviilipalveluslain 4 luvussa tarkoitettu vakaumuksentutkintamenettely koskisi vain niitä siviilipalvelukseen hakevia, joiden siviilipalvelushakemuksia ei ole hyväksytty ennen kuin tasavallan presidentti tekee päätöksen asevelvollisuuslaissa tarkoitettusta ylimääräisestä palveluksesta tai liikekannallepanon aikaisesta palveluksesta. Ehdotuksen mukaan rajanveto vakaumuksentutkinnan kohteeksi siirrettävien hakemusten osalta tehtäisiin sillä perusteella, onko siviilipalvelushakemusta koskeva hallintopäätös annettu vai ei. Käytännössä siviilipalvelushakemusten käsittelyaika hakemuksen jättämisestä hakemuksen hyväksymiseen on erittäin lyhyt ja hakemus on hyväksyttävä, jos se täyttää laissa muuten säädetyt edellytykset. Ehdotuksen tarkoitus on näiltä osin selkeyttää oikeustilaa eikä ehdotuksella olisi hakemusten käsittelyajan lyhyiden vuoksi olisi vaikutuksia hyväksyttävien siviilipalvelushakemusten joukkoon olosuhteissa, joissa siirrytään poikkeusoloihin. Siviilipalvelushakemusta koskevaan päätökseen liittyviä muutoksenhakusäännöksiä on perusteltu tarkemmin voimassa olevan lain esitöissä (HE 140/2007 vp, s. 85). Pykälässä muutettaisiin lisäksi puolustusvoimien kirjoitusasia niin, että se alkaisi isolla alkukirjaimella. Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevan lain 1 momenttia.

Pykälästä poistettaisiin voimassa olevan pykälän 2 momentin säännökset, joiden mukaan asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittanut asevelvollinen, joka on hyväksytty siviilipalvelukseen, mutta joka ei ole aloittanut täydennyspalveluksen suorittamista ennen tasavallan presidentin päätöstä asevelvollisuuslaissa tarkoitettusta ylimääräisestä palveluksesta tai liikekannallepanon aikaisesta palveluksesta, on voinut joutua antamaan vakaumuksestaan selvityksen vakaumuksentutkintalautakunnalle. Lisäksi poistettaisiin voimassa olevan pykälän 3 momentin säännökset siitä, että asevelvollisen vakaumuksentutkintalautakunnalle antama selvitys vakaumuksesta on tullut käsitellä edellä tarkoitettussa tilanteessa uutena siviilipalvelushakemuksena niiden asevelvollisten osalta, jotka on jo hyväksytty siviilipalvelukseen ja että vakaumuksentutkintalautakunnan antama päätös on poistanut samalla asevelvolliselle aiemmin annetun siviilipalvelushakemusta koskevan päätöksen.

Muutoksella pyritään selkeyttämään siviilipalvelukseen hakeutuvien asemaa olosuhteissa, joissa ollaan lähellä asevelvollisuuslaissa ja siviilipalveluslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Samalla laista poistettaisiin epäkohta, jonka mukaan asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palvelukseen suorittaneen ja tämän jälkeen siviilipalvelukseen hakeneen henkilön asema poikkeusoloissa on käytännössä ollut sidottu siihen, milloin hänet on määrätty aloittamaan täydennyspalveluksen suorittaminen. Ehdotus tarkoittaisi, että jatkossa myöskään jo kertaalleen annettua siviilipalvelukseen hyväksymistä koskevaa hallintopäätöstä ei voitaisi käsitellä uudelleen vakaumuksentutkintalautakunnassa, vaik-

ka hakemuksen hyväksymisen jälkeen oltaisiin siirretty niihin asevelvollisuuslain tarkoittamiin poikkeusoloihin, joissa vakaumuksentutkintalautakunta tulisi asettaa.

47 §. Majoituksen osoittaminen ja majoituskorvaukset. Pykälän otsikkoa muutettaisiin informatiivisempaan muotoon. Ehdotettu otsikko vastaisi voimassa olevaa lakia paremmin sitä, että pykälässä säädetään palvelupaikkojen velvollisuudesta osoittaa siviilipalvelusvelvolliselle majoitus ja palvelupaikkojen mahdollisuudesta saada valtiolta korvausta majoituksesta aiheutuneista kustannuksista.

Pykälän 1 momentti sisältäisi voimassa olevaa lakia vastaavalla tavalla siviilipalvelusvelvollisten majoitusta koskevan perussäännöksen, jonka mukaan siviilipalvelupaikan on osoitettava kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoitus työpalvelun alkaessa. Majoituksen osoittamista on perusteltu tarkemmin voimassa olevan lain esitöissä (HE 140/2007 vp, s. 58).

Pykälän 2 momenttiin sijoitettaisiin voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenttia vastaavalla tavalla yleiset periaatteet, joita noudatetaan valtion siviilipalvelupaikoille maksamissa majoituskorvauksissa. Korvauksen maksamista koskevaa säännöstä selkeytettäisiin niin, että siitä ilmenee korvauksen maksaminen palvelupaikan jättämää hakemusta vastaan. Säännöksistä poistettaisiin tarpeettomana maininta, että siviilipalveluskeskukselle ei makseta majoituskorvauksia, koska siviilipalveluskeskus on nykyisin osa valtion organisaatiota ja majoituskorvaukset ja siviilipalveluksen toimenpianoa koskevat menot maksetaan nykyisin samalta valtion talousarvion momentilta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin korvausten enimmäismääristä majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan. Majoituksesta siviilipalveluspaikalle tosiasiallisesti aiheutuvat kulut määräytyvät majoituksen sijaintipaikan perusteella, joten voimassa olevan pykälän 1 momenttia vastaavasti korvaukset olisi tarkoituksenmukaista porrastaa majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan. Kuntaryhmien jaottelua kuitenkin muutettaisiin vastaamaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 10 §:n 3 momentin enimmäisasumismenoissa noudatettavia kuntaryhmiä. Mainittua säännöstä koskevien esitöiden (HE 52/2014 vp) mukaan kuntaryhmien luokittelu vastaisi porrastusta, joka on perustunut asumistuen saajien keskivuokriin eri kunnissa. Koska suuri osa siviilipalvelusvelvollisille osoitetuista majoituksista on yksityisiä vuokra-asuntoja, vastaavan luokittelun käyttö olisi perusteltua myös siviilipalveluslaissa. Kuntaryhmistä säädettäisiin momentin 1-4 kohdissa. Mainituissa kohdissa säädettäisiin myös lain voimaan tullessa noudatettavista majoituskorvausten enimmäismääristä kussakin kuntaryhmässä. Ehdotetut majoituskorvausten enimmäismäärät perustuisivat siihen, paljonko vuokratason kehityksessä on tapahtunut nousua suhteessa voimassa olevassa laissa säädettyihin enimmäismääriin sen voimaantulon jälkeen vuodesta 2008.

Ehdotettu 4 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 3 momenttia. Säännöksen ensimmäisen virkkeen kirjoitusasua selkeytettäisiin vastaamaan pykälän 1 momentissa ehdotettua siviilipalvelupaikan velvollisuutta osoittaa siviilipalvelusvelvollisen majoitus.

Ehdotettu 5 momentti vastaisi voimassa olevan pykälän 4 momenttia. Säännöksen sanamuotoa muutettaisiin siten, että kysymys on asiallisesti korvauksen hakemisesta laskuttamisen sijaan.

Voimassa olevan pykälän 5 momentti sisältää valtuuden säätää majoituskustannusten korvaamiseen liittyvästä menettelystä valtioneuvoston asetuksella. Säännös on osoittautunut tarpeettomaksi, joten momentti ehdotetaan poistettavaksi. Edellä mainittu 5 momentti olisi toisin sanoen pykälän viimeinen momentti.

65 §. *Liikekannallepanon aikainen palvelus.* Pykälän 1 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että puolustusvoimat kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella. Muilta osin momentti vastaisi voimassa olevaa lakia. Momentin mukaan siviilipalvelusvelvolliset voitaisiin tarvittaessa määrätä palvelukseen työ- ja elinkeinoministeriön kuulutuksella. Kuulutukseen sovellettaisiin julkisista kuulutuksista annettua lakia (34/1925). Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi hallintolain muuttamisesta, julkisista kuulutuksista annetun lain kumoamisesta ja maakaaren 12 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 239/2018 vp) ehdotetaan kumottavaksi julkisista kuulutuksista annettu laki ja lisättäväksi julkista kuuluttamista koskeva yleissäännös hallintolain (434/2003) uudeksi 62 a §:ksi. Ehdotettu kuulutuksia koskeva yleissäännös soveltuisi jatkossa myös momentissa tarkoitettuun kuulutukseen.

Pykälän 3 momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

Voimassa olevan pykälän 4—6 momentin sisältämät siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanon aikaisia palveluspaikkoja koskevat säännökset ja siviilipalvelusvelvollisten määräämistä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen koskevat säännökset sijoitettaisiin jatkossa ehdotettavaan uuteen 65 a §:ään.

65 a §. *Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen.* Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan lain 65 §:n 4 ja 6 momenttia vastaavasti siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanon aikaisista palveluspaikoista ja siviilipalvelusvelvollisten määräämisestä liikekannallepanon aikaiseen palveluspaikkaan. Ehdotetun sääntelyn tarkoituksena on korjata voimassa olevassa laissa olevat säädösviitaukset vuonna 2011 kumottuun pelastuslakiin ja muihin viranomaisiin, joiden nimet ovat voimassa olevan lain voimaan tulon jälkeen muuttuneet. Sääntelyn kirjoitusasua selkeyttämällä pyritäisiin myös selventämään siviilipalvelusvelvollisten asemaa liikekannallepanon aikana. Ehdotuksilla ei kuitenkaan muutettaisi siviilipalvelusvelvollisen velvollisuuksia tai viranomaisten tehtäviä poikkeusoloissa koskevaa nykytilaa. Siviilipalvelusvelvollisten poikkeusolojen aikaisia velvollisuuksia koskevien säännösten tarkoituksena olisi voimassa olevaa lakia vastaavasti mahdollistaa myös siviilipalvelusvelvollisten työpanoksen hyödyntäminen esimerkiksi viranomaistoimintojen ylläpidossa ja avustavissa tehtävissä, jos tarve sitä poikkeusoloissa edellyttää.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanon aikainen palvelus suoritettaisiin liikekannallepanon aikaisissa palveluspaikoissa kyseisten palveluspaikkojen johtamana ja alaisuudessa. Sääntely vastaisi nykytilaa, sillä myös voimassa olevan lain 65 §:n 4 momentin mukaan palvelus liikekannallepanon aikana tapahtuisi eri viranomaisten alaisuudessa kuin normaaliolojen palvelus. Liikekannallepanon aikainen palvelus tapahtuisi liikekannallepanon aikaisen palveluspaikan johtamana ja alaisuudessa. Liikekannallepanon aikainen palveluspaikka vastaisi kaikista palveluspaikalle kuuluvista velvoitteista liikekannallepanon aikaisen palveluksen aikana.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin liikekannallepanon aikaisista palveluspaikoista. Sääntely vastaisi pitkälti voimassa olevan lain 65 §:n 4 momentin mukaista nykytilaa, jonka mukaan liikekannallepanon aikainen palvelus on voinut tapahtua siviilipalveluskeskuksen, pelastusviranomaisten, pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistuvien eri viranomaisten taikka opetus- ja kulttuuriministeriön ja sen alaisten virastojen johtamana ja alaisuudessa. Ehdotuksen mukaan liikekannallepanon aikaisista palveluspaikoista säädettäisiin jatkossa suoraan siviilipalveluslaissa. Voimassa olevaa lakia vastaavasti viranomaisten tehtävät määräytyisivät kunkin toimialan omien säännösten tai muun lainsäädännön mukaisesti. Yhteistä poikkeusolojen palveluspaikkoina toimivien viranomaisten tehtäville olisi, että ne voidaan joitakin mah-

dollisia erityistehtäviä lukuun ottamatta katsoa siviililuonteisiksi. Siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin siviilipalveluslain 36 §:n tarkoittamalla tavalla heidän vakaumustaan kunnioittaen sijoittaa niihin suorittamaan liikekannallepanon aikaista palvelusta.

Liikekannallepanon aikaisia palveluspaikkoja koskevien säännösten on tarkoituksenmukaista olla riittävän väljiä, jotta tarpeen vaatiessa siviilipalvelusvelvollisten työvoimaa voitaisiin ohjata niihin tehtäviin, joissa todellinen tarve poikkeusoloissa ilmenee. Tällöin mahdollisia palveluspaikkoja ei myöskään rajautuisi tahattomasti pois viranomaisen organisaatioissa mahdollisesti tapahtuvien muutosten vuoksi. Poikkeusolojen aikaista palvelusta koskevaa sääntelyä, palveluspaikkoina toimivia viranomaisia ja mahdollisia palvelustehtäviä on perusteltu tarkemmin voimassa olevaa säännöstä koskevissa lain esitöissä (HE 140/2007 vp, s. 65).

Momenttiin ehdotettu 1 kohta käsittäisi eri ministeriöt ja niiden hallinnonalalle kuuluvat virastot, viranomaiset sekä julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset. Säännöksellä suljettaisiin erikseen pois mahdollisuus, että puolustusministeriö ja sen hallinnonala voisi toimia liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana, sillä siviilipalvelukseen kuuluvan vakaumusedellytyksen vuoksi velvollisia ei käytännössä voitaisi ohjata Puolustusvoimien palvelukseen poikkeusoloissa. Säännöksen tarkoittamia palveluspaikkoja voisivat esimerkinomaisesti olla työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla KEHA-keskuksen erillisyyksikkönä toimiva siviilipalveluskeskus ja Huoltovarmuuskeskus, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla Liikenteen turvallisuusvirasto, maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla Metsähallitus, ympäristöministeriön hallinnonalalla Suomen ympäristökeskus sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla Kansallisarkisto ja Museovirasto.

Ehdotettujen 2 ja 3 kohtien mukaan liikekannallepanon aikaisina palveluspaikkoina voisivat toimia maakuntien viranomaiset ja liikelaitokset sekä kuntien viranomaiset ja kunnalliset liikelaitokset. Säännökset vastaisivat näiltä osin ehdotetun 8 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohtaa.

Ehdotettujen 4—6 kohtien mukaan liikekannallepanon aikaisina palveluspaikkoina voisivat toimia yliopistot, ammattikorkeakoulut ja ammatillisen koulutuksen järjestäjät. Säännökset vastaisivat näiltä osin lakiehdotuksen 8 §:n 2 momentin 4—6 kohtaa koskevia ehdotuksia.

Ehdotetun 7 kohdan mukaan Pelastusopisto voisi toimia liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana. Pelastusopiston tehtävänä on Pelastusopistosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan antaa pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ammatillista peruskoulutusta, pelastustoimen päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta, normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen valmentavaa koulutusta sekä huolehtia osaltaan pelastustoimen tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, tutkimustoiminnan koordinoinnista sekä tarvittaessa muistakin opiston toimialaan soveltuvista tehtävistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 65 §:n 6 momenttia vastaavalla tavalla siviilipalveluskeskuksen velvollisuudesta määrätä siviilipalvelusvelvollisia liikekannallepanon aikaisiin palveluspaikkoihin. Voimassa olevaa lakia vastaavasti liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen määrääminen tapahtuisi liikekannallepanon aikaisten palveluspaikkojen tarpeiden mukaisesti. Liikekannallepanon aikainen palveluspaikka esittäisi siviilipalveluskeskukselle asiaa koskevan yksilöidyn pyynnön, jonka perusteella siviilipalveluskeskus määräisi kyseiseen palveluspaikkaan tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia. Sääntelyä on perusteltu tarkemmin voimassa olevaa säännöstä koskevissa lain esitöissä (HE 140/2007 vp, s. 66). Edellä 2 momentin 2—6 kohdassa ehdotettuja oppilaitoksia lukuun ottamatta poikkeusolojen aikaiset palveluspaikat olisi tarkoitus rajata käsittämään ainoastaan julkisen sektorin toimijat. Ehdotuksesta ilmenee, että terveydenhuollon ammattihenkilös-

tön poikkeusolojen aikaiset tehtävät määräytyisivät ensisijaisesti terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa tai valmiuslain (1552/2011) terveydenhuollon työvelvollisuuden perusteella. Siviilipalvelusvelvollisia voitaisiin myös työntajan hakemuksesta varata poikkeusoloissa työntajan palvelukseen lain 67 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin voimassa olevan lain 65 §:n 5 momenttia vastaavalla tavalla Puolustusvoimien mahdollisuudesta määrätä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen sellainen siviilipalvelukseen hakeutunut henkilö, jonka vakaumuksentutkintalautakunnassa tutkittu vakaumus ei estä sijoittamista Puolustusvoimien palvelukseen. Valtionhallinnon nimiä koskevaa ohjeistusta vastaavasti Puolustusvoimat kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella. Koska ehdotetun lain 18 § sisältää ehdotuksen, jonka mukaan jatkossa vakaumuksentutkinta ei voisi kohdistua sellaisiin siviilipalvelukseen hakeutuneisiin henkilöihin, joiden siviilipalvelushakemus on jo kertaalleen hyväksytty, poistettaisiin säännöksestä maininta siviilipalvelusvelvollisen vakaumuksentutkintalautakunnalle antamasta selvityksestä.

12 luku **Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja**

Luvun otsikkoa ehdotetaan tarkistettavaksi sanamuodoltaan ja muutettavaksi muotoon Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja. Kyseessä olisi tekninen muutos, sillä siviilipalvelusvelvollisista pidettäviä henkilörekistereitä on vain yksi, siviilipalvelusrekisteri.

88 §. Rekisterinpitäjät. Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan siviilipalveluskeskus vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietoturvallisuudesta, rekisteriin talletettavien tietotyyppien määrittelystä, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä sekä muista rekisterinpitäjälle henkilötietolaissa säädetyistä tehtävistä. Henkilötietolaki on tarkoitus kumota tietosuojalalla, joten momentissa oleva viittaus henkilötietolakiin on poistettava. Jatkossa rekisterinpitäjän tehtävät ja vastuut määräytyisivät tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojalain nojalla.

Tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa säädetään yhteisrekisterinpitäjistä, jotka määrittävät keskenään käsittelyn tarkoituksen ja keinot. Artiklan 1 kohdan mukaan: ”Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittää yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat yhteisrekisterinpitäjiä. Ne määrittelevät keskinäisellä järjestelyllä läpinäkyvällä tavalla kunkin vastualueen tässä asetuksessa vahvistettujen veloitteiden noudattamiseksi, erityisesti rekisteröityjen oikeuksien käytön ja 13 ja 14 artiklan mukaisten tietojen toimittamista koskevien tehtäviensä osalta, paitsi jos ja siltä osin kuin rekisterinpitäjiin sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä määritellään rekisterinpitäjien vastuualueet. Järjestelyn yhteydessä voidaan nimenä rekisteröidyille yhteyspiste.” Artiklan 2 kohdan mukaan edellä 1 kohdassa tarkoitettu järjestely on käytävä asianmukaisesti ilmi yhteisten rekisterinpitäjien todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden. Järjestelyn keskeisten osien on oltava rekisteröidyn saatavilla. Artiklan 3 kohdan mukaan riippumatta 1 kohdassa tarkoitettujen järjestelyjen ehtoista rekisteröity voi käyttää tämän asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään ja kuttakin rekisterinpitäjää vastaan.

Siviilipalveluslain 88 §:n mukaan siviilipalvelusrekisterin rekisterinpitäjiä ovat siviilipalveluskeskus, palvelupaikat palveluksessaan olevien siviilipalvelusvelvollisten osalta sekä siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta siviilipalveluslain 23 §:n perusteella määrittelevät ja terveystarkastuksen lain 24 §:n nojalla suorittavat lääkärit ja siviilipalveluspaikan lääkärit siviilipalvelusvelvollisen lääkärintarkastuskorttiin merkittävien tietojen osalta. Siviilipalveluslain 88 §:n mukaisten rekisterinpitäjien voidaan katsoa olevan tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjien vastuualueet on määritelty siviilipalveluslain 88 §:ssä sekä 89:ssä, jossa säädetään siviilipalvelusrekisteriin tietoja tallettavan

rekisterinpitäjän vastuusta rekisteriin talletettujen tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Jotta rekisterinpitäjien vastuualueet sekä todelliset roolit ja suhteet rekisteröityihin nähden olisivat mahdollisimman selkeät, pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momentissa mainittujen siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietoturvallisuudesta, rekisteriin talletettävien tietotyyppien määrittelystä ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä huolehtimisen lisäksi siviilipalveluskeskus vastaisi myös siviilipalvelusrekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta. Tietojen luovuttamista koskevan tehtävän säätäminen siviilipalveluskeskuksen vastuulle vastaisi nykytilaa, sillä tehtävä sisältyy niihin siviilipalveluskeskukselle säädettyihin muihin rekisterinpitäjälle henkilötietolaissa säädettyihin tehtäviin, joihin voimassa olevassa 1 momentissa ja sen perusteluissa viitataan (HE 140/2007 vp, s. 80, HE 123/2013 vp, s. 4). Mainittujen tehtävien lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että siviilipalveluskeskus vastaisi tietosuoja-asetuksessa säädettävien rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta. Siviilipalveluskeskuksen vastuulle kuuluisivat rekisteröidyn informointia (12—14 artikla), rekisteröidyn oikeutta saada pääsy henkilötietoihin (15 artikla), oikeutta tietojen oikaisemiseen ja poistamiseen (16 ja 17 artikla) sekä oikeutta käsittelyn rajoittamiseen (18 artikla) koskevat tehtävät. Myös näiden tehtävien säätäminen siviilipalveluskeskukselle olisi tarkoitus vastata nykytilaa, sillä voimassa olevan 1 momentin perusteluiden mukaan siviilipalveluskeskus vastaa muun muassa rekisteröidyn tarkastusoikeuden käyttämisestä, josta säädetään henkilötietolaissa. Rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista koskevien säätäminen siviilipalveluksen toimeenpanosta vastaavalle viranomaiselle olisi perusteltua, koska siviilipalveluskeskuksella on muita rekisterinpitäjiä paremmat tosiasialliset mahdollisuudet vastata mainituista tehtävistä. Tietojen luovuttamista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamista koskevien tehtävien säätäminen siviilipalveluskeskukselle suoraan laissa toteuttaisi tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohtaan sisältyvää läpinäkyvyyssperiaatetta. Pykälän 1 momentin lisäksi rekisterinpitäjien keskinäiset vastuualueet määriteltäisiin jatkossakin pykälän 2, 3 ja 4 momentissa sekä 89 §:ssä. Muiden kuin pykälän 1 momentissa määriteltyjen tehtävien osalta rekisterinpitäjien vastuualueet määräytyisivät viime kädessä kullekin rekisterinpitäjälle siviilipalveluslaissa säädettävien tehtävien mukaisesti.

92 §. Tietojen poistaminen siviilipalvelusrekisteristä. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että momentin viimeisessä virkkeessä sota-arkisto muutettaisiin Kansallisarkistoksi. Muutos ei johdu tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisesta, vaan on puhtaasti teknisluonteinen. Voimassa olevan pykälän 1 momentin viimeisen virkkeen maininta sota-arkistosta on vanhentunut, sillä sota-arkisto liitettiin jo 1.1.2008 voimaan tulleella arkistolain muutoksella (HE 66/2007 vp) osaksi arkistolaitosta ja Kansallisarkistoa. Nykyisin siviilipalvelusrekisteristä poistettavien tietojen päätearkistona tulisi olla Kansallisarkisto, josta säädetään Kansallisarkistosta annetussa laissa (1145/2016).

94 §. Tietojen luovuttaminen. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevaan lakia, mutta siinä mainitut tahot, joille tietoja voitaisiin luovuttaa, muutettaisiin luettelomuotoon sääntelyn selkeyttämiseksi. Momenttiin ehdotetussa 1 kohdassa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta Maahanmuuttovirastolle. Ehdotetussa 2 kohdassa säädettäisiin tietojen luovuttamisesta siviilipalvelusvelvollisen työnantajalle.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan rekisterinpitäjä saa luovuttaa tässä pykälässä mainitut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja pyytävän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Henkilötietolaki on tarkoitus kumota tietosuojalailla, joten momentin viimeisessä virkkeessä oleva viittaus henkilötietolain 32 §:n 1 momenttiin on poistettava. Jatkossa rekisterinpitäjän velvollisuudesta hu-

lehtia henkilötietojen suojaamisesta sekä käsittelyn turvallisuudesta säädetään tietosuojasetuksessa ja tietosuojalaissa, joihin viittaaminen erikseen tässä yhteydessä ei ole tarpeen.

Edellä mainitun lisäksi pykälän 2 momenttia olisi tarkistettava siten, että rekisterinpitäjän sijasta momentissa mainittujen tietojen luovuttamisesta vastaisi siviilipalveluskeskus. Tietojen luovuttamistehtävän säätämisen siviilipalveluskeskukselle vastaisi nykytilaa, sillä käytännössä siviilipalveluspaikalla tai siviilipalvelusvelvollisen palveluskelpoisuutta 23 §:n perusteella määrittelevillä ja terveystarkastuksen 24 §:n nojalla suorittavilla lääkäreillä ja siviilipalveluspaikan lääkäreillä ei ole ollut pykälässä mainittujen tietojen luovuttamista koskevia tehtäviä. Koska siviilipalveluskeskuksen ehdotetaan edellä todetulla tavalla vastaavan siviilipalvelusrekisterissä olevien tietojen luovuttamisesta, on tietojen luovuttamista koskevien tehtävien keskittämistä siviilipalveluskeskukselle pidettävä perusteltuna myös tässä yhteydessä. Muilta osin momentti vastaisi voimassa olevaa lakia.

96 §. *Muutoksenhaku siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan päätökseen.* Siviilipalveluskeskus tekee vuosittain noin 9 000—10 000 sellaista hallinnollista päätöstä, johon on muutoksenhakuoikeus. Kaikkiaan siviilipalveluskeskuksen tekemien päätösten osalta valituksia on ollut vuosien 2010—2017 välillä noin 6—23 kappaletta vuodessa, ja ne ovat koskeneet lähes kaikki voimassa olevan 96 §:n 2 momentin mukaisia muita kuin palveluspaikan määrittämistä tai siirtoa koskevia siviilipalveluskeskuksen päätöksiä. Vuosina 2010—2017 valituksia on tehty yhteensä 98 kappaletta. Suurin osa valituksista koskee palveluskelpoisuuspäätöksiä tai hakemuksesta takaisin aseelliseen palvelukseen annettua kielteistä päätöstä.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan oikaisuvaatimusmenettelyn lisäämistä eräisiin siviilipalveluskeskuksen päätöksiin. Hallintopäätöksiä koskevassa muutoksenhakumenettelyssä on tarkoituksenmukaista käyttää oikaisuvaatimusmenettelyä muutoksenhaun ensimmäisenä vaiheena mahdollisimman kattavasti. Oikaisuvaatimuksen ulkopuolelle tulisi jättää vain ne asiat, joihin oikaisuvaatimus ei sovellu. Suurin osa siviilipalveluskeskuksen hallintopäätöksistä kohdistuu siviilipalvelusvelvollisten palvelukseen määräämiseen, palveluskelpoisuuden luokitteluun ja työpalvelupaikan määräämiseen, joita koskevat päätökset käytännössä koskevat jokaista siviilipalveluksen suorittavaa henkilöä. Valituksia näistä päätöksistä on kuitenkin vain vähän ja ne ovat sisällöltään usein sellaisia, joiden oikaiseminen, mikäli se on tarpeellista, olisi parhaiten tehtävissä siviilipalveluskeskuksen toimesta. Oikaisuvaatimuksen lisääminen olisi perusteltua myös täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, palveluksesta vapauttamista sekä täydennyspalveluksesta vapauttamista koskevista päätöksistä. Oikaisuvaatimuksen lisääminen on perusteltua ottaen huomioon siviilipalveluskeskuksen tekemien päätösten määrä ja niistä tehtävien valitusten suhde. Oikaisuvaatimus on perusteltua myös huomioiden, että siviilipalveluskeskuksen henkilöstöresursseja ei ole tarkoituksenmukaista käyttää oikean valitusviranomaisen yksilöimiseen muutoksenhakuosituksessa kussakin tapauksessa erikseen. Oikaisuvaatimuksen piiriin tulisi noin 7 000—8 000 hallinnollista päätöstä vuodessa.

Voimassa olevaa 2 momenttia vastaavalla tavalla momentissa olisi tarpeellista säätää, että oikaisuvaatimusmenettelyn kohteeksi lisättävät päätökset olisivat täytäntöönpanokelpoisia oikaisuvaatimuksesta huolimatta lukuun ottamatta palveluskelpoisuuden määrittämistä koskevaa päätöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Lakiehdotuksen mukaan muita siviilipalveluskeskuksen päätöksiä ja siviilipalveluspaikkojen päätöksiä koskevat muutoksenhakusäännökset muutettaisiin valitusviranomaisen osalta hallintoasioissa noudatettavien yleissäännösten mukaisiksi. Voimassa olevan lain mukaan siviilipal-

veluskeskuksen päätösten osalta valitusviranomainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä siviilipalveluskeskus sijaitsee. Siviilipalveluskeskus on hallinnollisesti KEHA-keskuksen erillisyyksikkönä toimiva viranomainen. Siviilipalveluskeskuksen sille siviilipalveluslaissa säädettyjen tehtävien perusteella tekemiä päätöksiä koskevat valitukset on käytännössä käsitelty vuodesta 2014 lukien KEHA-keskuksen sijaintipaikan Mikkelin perusteella Itä-Suomen hallinto-oikeudessa. Siviilipalveluskeskus käsittelee toimivaltaansa kuuluvien tehtävien puitteissa kaikkien siviilipalvelusta suorittavien henkilöiden asioita ja antaa niistä hallinnollisia päätöksiä. Siviilipalveluskeskuksen toimialueena on siten koko maa. Myös KEHA-keskuksen toimialueena on koko maa. Hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, valitus tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettusta alueesta tai kiinteistöstä taikka sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Vastaavasti hallituksen esityksessä laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp) ehdotettavan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 10 §:n 3 momentin mukaan, jos päätöksen tehneen viranomaisen toimialueena on koko maa, toimivaltainen on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajan kotipaikka sijaitsee.

Siviilipalveluskeskuksen päätöksiä osalta toimivaltaisen valitusviranomaisen muuttaminen yleisesti hallinnossa noudatettavien muutoksenhakusäännösten mukaiseksi tarkoittaisi, että toimivaltainen valitusviranomainen olisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä valittajan kotipaikka sijaitsee. Yksityishenkilön kotipaikalla tarkoitettaisiin hänen kotikuntalaisensa (201/1994) tarkoitettua kotikuntaansa. Siviilipalveluskeskuksen antamissa siviilipalvelusvelvollisia koskevissa päätöksissä yleislain mukaisten muutoksenhakusäännösten soveltaminen tarkoittaisi sitä, että päätöksistä annettaviin valitusosoituksiin olisi kussakin yksilöitävä kuitenkin velvollisen kotikunnan perusteella määräytyvä toimivaltainen valitusviranomainen.

Pykälän 3 momentin mukaan siviilipalveluskeskuksen siviilipalveluspaikan siirtoa koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 vuorokauden kuluessa siitä, kun valitus on annettu hakijalle tiedoksi siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Voimassa olevaa lakia vastaavasti momentissa ehdotetaan, että muutoksenhakuaika olisi palveluspaikan siirtoa koskevan päätöksen osalta edelleen 14 päivää siitä, kun päätös on annettu hakijalle tiedoksi. Tavanomaista lyhyempi valitusaika olisi voimassa olevaa lakia vastaavasti perusteltua sen vuoksi, että siviilipalveluslain 36 §:n tarkoittamalla tavalla palveluspaikka ei saisi olla siviilipalvelusvelvollisen vakaumuksen vastainen. Tämän oikeuden toteutumiseksi siviilipalvelusvelvollisen olisi saatava tarvittaessa siviilipalveluslain 16 §:n nojalla velvollisen omasta aloitteesta tai siviilipalveluskeskuksen aloitteesta annettu palveluspaikan siirtoa koskeva päätös ja sitä koskeva valitus käsiteltäväksi valitusviranomaisessa mahdollisimman joutuisasti. Momentista kuitenkin poistettaisiin säännös, jonka mukaan valitus olisi käsiteltävä kiireellisenä. Lähtökohtaisesti asioiden kiireellisyysjärjestyksestä päättämisen tulisi kuulua tuomioistuimen prosessinjohtoon. Siviilipalveluslain 15 §:ssä tarkoitettu siviilipalveluspaikan määrääminen puolestaan tapahtuu käytännössä velvollisen oman toivomuksen mukaisella tavalla, joten näiden päätösten osalta otettaisiin käyttöön oikaisuvaatimus edellä 1 momentissa ehdotetulla tavalla.

Voimassa olevaan lakiin verrattuna momentissa ei säädettäisi enää siitä, että siviilipalveluskeskuksen olisi toimitettava valituskirjelmä ja siihen liittyvät asiakirjat sekä lausuntonsa valitusviranomaiselle. Pykälässä säädettävien asioiden osalta noudatettaisiin siten jatkossa yleisesti hallintoasioita koskevissa valituksissa noudattavaa käytäntöä, jossa valituskirjelmä ja siihen liittyvät asiakirjat toimitetaan suoraan valitusviranomaiselle. Valitusviranomainen pyytäisi jatkossa asian selvittämiseksi lausunnon siviilipalveluskeskukselta.

Momentissa säädettäisiin voimassa olevan pykälän 1 momenttia vastaavalla tavalla, että valituksenalaisen päätös olisi täytäntöönpanokelpoinen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta muihin kuin ehdotetuissa 1 ja 3 momentissa tarkoitettuihin siviilipalveluskeskuksen päätöksiin ja palveluspaikan antamiin päätöksiin. Edellä 3 momenttiin ehdotettuja muutoksia vastaavalla tavalla valitusviranomaisen siviilipalveluskeskuksen antamien päätösten osalta määräytyisi jatkossa hallintolainkäyttölain perusteella. Myös palveluspaikan antamissa päätöksissä valitusviranomaisen voisi määräytyä jatkossa yleisesti hallintoasioiden käsittelyssä noudatettavien muutoksenhakusäännösten perusteella. Palveluspaikan tekemisessä päätöksissä toimivaltainen olisi se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä hallintopäätöksen tehneen viranomaisen toimialue on. Yhteisön kotipaikasta määrätään esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä tai yhdistyksen säännöissä. Ehdotus ei muuttaisi asiaa koskevaa nykytilaa, mutta momentista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana maininta päätöksen tehneen viranomaisen kotipaikasta.

Voimassa olevaa 2 momenttia vastaavalla tavalla säännös kotiuttamista koskevan valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta säilyisi ennallaan.

Pykälän 5 momentti vastaisi sisällöltään voimassa olevan lain 3 momenttia.

97 §. *Muutoksenhaku kurinpitorangeaistukseen.* Voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi sisällöltään vastaavat muutokset kuin ehdotetun 96 §:n 3 momenttiin. Samalla valitusviranomaista, valitusaikaa ja valituksen käsittelyä koskevat säännökset sisällytettäisiin kokonaisuudessaan ehdotettavaan uuteen 1 momenttiin ehdotettua 96 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla. Tavanomaista lyhyempi valitusaika kurinpitoasioissa olisi voimassa olevaa lakia vastaavasti perusteltua sen vuoksi, että kurinpitoasiat voivat vaikuttaa merkittävästi siviilipalvelusvelvollisen palveluksen suorittamiseen. Edellä 96 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta vastaavasti momentista poistettaisiin asian kiireellistä käsittelyä koskeva säännös.

Pykälän 2 momentti vastaisi sisällöltään voimassa oleva lain 3 momenttia. Momenttia kuitenkin muutettaisiin niin, että siitä poistettaisiin teknisesti säännökset siviilipalveluskeskuksen ja hallinto-oikeuden päätösten täytäntöönpanokelpoisuudesta. Ehdotus ei muuttaisi nykytilaa, sillä vastaavat säännökset sisältyvät hallintolainkäyttölain 31 §:n yleissäännökseen. Koska jäljempänä ehdotetun 3 momentin mukaan käytössä olisi valituslupa, hallinto-oikeuden päätös on välittömästi täytäntöönpanokelpoinen, vaikka muutoin täytäntöönpanokelpoisuus edellyttää lainvoimaisuutta.

Pykälän 3 momentti vastaisi sisällöltään voimassa oleva lain 4 momenttia.

100 §. *Hakeutuminen asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen.* Pykälän kirjoitusasua ehdotetaan selkeytettäväksi. Pykälän 1 momentti sisältäisi jatkossa vain hakemusta siviilipalveluksesta asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen koskevan säännöksen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä, joilla hakemus asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen voitaisiin hyväksyä. Kirjoitusasua muutettaisiin siten, että säännös ilmaisee selkeästi siviilipalveluskeskuksen velvollisuudeksi hakemuksen hyväksymisen. Sisällöllisesti ehdotetut 1 ja 2 momentti vastaisivat voimassa olevan pykälän 1 momenttia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi asevelvollisuuslain mukaisen palveluksen suorittaneiden ja palveluksen jälkeen siviilipalvelukseen hakeneiden, eli niin sanottujen täydennyspalvelusvelvollisten, hakemuksia takaisin asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen koskeva säännös. Ehdotetun uuden 3 momentin mukaan täydennyspalvelusvelvollisten hakemuksiin sovellettaisiin vastaavia säännöksiä kuin siviilipalveluksesta varusmiespalvelukseen hakeutuvien osalta lukuun ottamatta ikärajaa, jonka mukaan siviilipalvelushakemusta ei saa hyväksyä sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta. Täydennyspalvelusvelvolliset voisivat jatkossa hakea takaisin Puolustusvoimien reserviin myös sen vuoden jälkeen, jona he ovat täyttäneet 28 vuotta, jos he eivät vielä ole aloittaneet täydennyspalveluksen suorittamista. Muutos poistaisi laista siinä nykyisin olevan epäkohdan, jonka mukaisesti mainittua ikärajaa nuoremmat täydennyspalvelusvelvolliset voivat hakea takaisin Puolustusvoimien reserviin, kun taas ikärajan yli olevat velvolliset eivät voi tehdä hakemusta hyväksytysti.

Pykälän 4 ja 5 momentti vastaisivat voimassa olevan pykälän 2 ja 3 momenttia. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan kuitenkin tehtäväksi kirjoitusasullinen muutos, jossa puolustusvoimat kirjoitettaisiin isolla alkukirjaimella.

102 §. Hallinnon yleislakien soveltaminen. Voimassa olevassa pykälässä säädetään siinä mainittujen hallinnon yleislakien soveltamisesta siviilipalveluslain mukaisen hallintoasian käsittelyssä. Pykälän mukaan tämän lain mukaisen hallintoasian käsittelyssä sovelletaan hallintolakiä, kielilakiä (423/2003), henkilötietolakiä ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakiä, jollei tässä laissa toisin säädetä. Säännös hallinnon yleislakien soveltamisesta siviilipalveluslain mukaisen hallintoasian käsittelyssä on tarpeen siitä syystä, että siviilipalveluspaikkoina toimii viranomaisten lisäksi myös yksityisoikeudellisia yhteisöjä.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädetty viittaus henkilötietolakiin poistettaisiin ja korjattaisiin viittaukseksi tietosuojalakiin (/). Tietosuojalain soveltamisalaa koskevan 2 §:n 1 momentin mukaan lakiä sovelletaan tietosuoja-asetuksen 2 artiklan soveltamisalan mukaisesti. Lisäksi pykälän 1 momentin mukaan lakiä ja tietosuoja-asetusta sovelletaan lisäksi, lukuun ottamatta asetuksen 56 artiklaa ja VII lukua, sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, jota suoritetaan mainitun 2 artiklan 2 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetun toiminnan yhteydessä, jollei muualla laissa toisin säädetä. Tietosuojalain 2 §:n 1 momentin soveltamisalaa koskevalla säännöksellä ulotetaan tietosuoja-asetuksen soveltamisala myös siviilipalveluslain nojalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Siviilipalveluslain mukaisen hallintoasian käsittelyssä olisi siten jatkossa noudatettava tietosuojalakiä sekä tietosuojalain soveltamisalaa koskevan 2 §:n 1 momentin nojalla tietosuoja-asetusta lukuun ottamatta niin sanottuja yhdenluukunmekanismeja ja yhdenmukaisuusmekanismeja koskevia 56 artiklaa (johtava valvontaviranomainen) ja VII lukua (yhteistyö ja yhdenmukaisuus).

Pykälässä lueteltavien hallinnon yleislakien joukkoon lisättäisiin lisäksi viittaus sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin (13/2003).

Muilta osin pykälä vastaisi voimassa olevaa lakiä.

2 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2019.

Maakuntalain voimaantulosta on tarkoitus säätää erikseen maakuntalain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annetussa laissa. Maakuntien on kuitenkin tarkoitus aloittaa toimintansa 1 päivänä tammikuuta 2021 lukien. Tämän vuoksi on tarpeellista säätää erikseen, että maakuntien viranomaisia ja liikelaitoksia koskevat lakiehdotuk-

sen 8 §:n 2 momentin 2 kohta ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohta tulisivat voimaan vasta maakuntien aloitettua toimintansa 1 päivänä tammikuuta 2021.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Jokainen Suomen kansalainen on perustuslain 127 §:n 1 momentin perusteella velvollinen osallistumaan isänmaan puolustukseen tai avustamaan sitä sen mukaan kuin laissa säädetään. Asevelvollisuus puolustusvoimissa kuuluu säännöksen piiriin samoin kuin varusmiespalvelusta korvaava siviilipalvelus sekä velvollisuus osallistua maanpuolustustarkoituksessa järjestettävään muuhun koulutukseen (HE 1/1998 vp, s. 181—182, PeVL 10/1985 vp, s. 3/I, PeVL 18/1995 vp, s. 2/II, PeVL 9/1996 vp, s. 2/I, PeVL 9/2007 vp, s. 2/I). Oikeudesta saada vakaumuksen perusteella vapautus osallistumisesta sotilaalliseen maanpuolustukseen säädetään perustuslain 127 §:n 2 momentin mukaan lailla. Säännös liittyy läheisesti perustuslain 11 §:ssä turvattuun uskonnon ja omantunnon vapauteen. Voimassa oleva siviilipalveluslaki toteuttaa perustuslain 127 §:n 2 momentissa säädettyä toimeksiantoa.

Ehdotetuilla siviilipalveluslain muutoksilla on merkitystä perustuslain yhdenvertaisuussääntöjen kannalta. Ehdotuksella pyritään parantamaan eri asemassa olevien siviilipalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua. Perustuslain 6 §:n 1 momentin yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin ilmaisevan syrjäntäkiellon mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Yhdenvertaisuutta ja syrjinnän kieltä koskevia sopimusmääräyksiä sisältyy myös moniin Suomea velvoittaviin kansainvälisiin ja alueellisiin ihmisoikeussopimuksiin, muun muassa kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 7 ja 8/1976, 2 ja 26 artikla), Euroopan ihmisoikeussopimukseen (SopS 18—19/1990; sellaisena kuin se on myöhemmin muutettuna SopS 71 ja 72/1994, SopS 85 ja 86/1998, SopS 8 ja 9/2005, SopS 6 ja 7/2005 sekä SopS 50 ja 51/2010, 14 artikla) ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 12. pöytäkirjaan (SopS 8 ja 9/2005, 1 artikla). Myös uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan (SopS 78 ja 80/2002) E artikla sisältää yleisen syrjinnän kiellon. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 20 artiklan mukaan kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Peruskirjan 21 artikla sisältää yleisen syrjäntäkiellon.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Keskeisiin turvaamiskeinoihin kuuluu perusoikeuden käyttöä turvaavan ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen (HE 309/1993 vp, s. 75/II ja PeVL 26/2017 vp, s. 44—45). Säännös ulottaa julkisen vallan turvaamisvelvollisuuden perusoikeuksien ohella myös Suomea velvoittavissa kansainvälisissä sopimuksissa turvattuihin ihmisoikeuksiin (HE 309/1993 vp, s. 75/II).

Lakiehdotuksella turvattaisiin siviilipalvelushakemukseen hakeneiden henkilöiden yhdenvertainen kohtelu olosuhteissa, joissa siirrytään normaalioloista poikkeusoloihin. Jatkossa kaikki siviilipalvelushakemukset, jotka on hallinnollisella päätöksellä hyväksytty ennen poikkeusoloja koskevan tasavallan presidentin päätöstä, olisivat vapautettuja asevelvollisuuslain mukaisesti palveluksesta ilman vakaumuksentutkintaa. Ehdotuksen on tarkoitus parantaa siviilipalvelusvelvollisten yhdenvertaista kohtelua mainituissa tilanteissa, eikä ehdotuksella tehtäisi muita sisällöllisiä muutoksia nykytilaan. Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan PeVL 18/2007 vp, s. 4—5 tarkemmin voimassa olevan lain siviilipalvelukseen hakeutumista erityisololoissa koskevia säännöksiä, jolloin erityisolosuhteissa sovellettaville menettelysäännöksille ei ole valiokunnan lausunnossa tarkemmin todetulla tavalla nähty perustuslaista johtuvia esteitä.

Ehdotuksella turvattaisiin myös eri ikäisten täydennyspalvelusvelvollisten yhdenvertainen kohtelu tilanteissa, joissa siviilipalvelukseen hakenut reserviläinen haluaa palata takaisin Puolustusvoimien reserviin. Laista poistettaisiin reserviin paluuta koskeva ikäraja. Eri ikäisillä täydennyspalvelusvelvollisilla olisi jatkossa yhtäläiset mahdollisuudet hakeutua takaisin Puolustusvoimien reserviin siviilipalvelushakemuksen jättämisen jälkeen, jos he eivät vielä ole aloittaneet täydennyspalveluksen suorittamista.

Ehdotus mahdollistaisi maakuntien liikelaitosten toimisen palveluspaikkana, jos sen pääasiallisena tarkoituksena ei ole voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen. Ehdotuksella on merkitystä perustuslain 124 §:ssä säädetyn hallintotehtävän antamisen muulle kuin viranomaiselle kannalta. Voimassa olevan siviilipalveluslain osalta säännöstä on arvioitu perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 18/2007 s. 5—6, jonka mukaan mahdollisuutta siviilipalveluksen suorittamiseen muunkin kuin viranomaisen palveluksessa on sinänsä pidetty perustuslain 124 §:ssä tarkoitettussa merkityksessä tarpeelliseksi julkisen hallintotehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Lakiehdotuksen tarkoituksena on säilyttää voimassa olevan lainsäädännön nykytila mahdollisimman ennallaan muun muassa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan palveluspaikkojen osalta. Edellä mainitussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetut seikat soveltuvat myös tältä osin lakiehdotukseen.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunta on tietosuoja-asetukseen liittyen pitänyt tärkeänä, että valtioneuvoston piirissä kartoitetaan myös erityislainsäädännön tarpeellisuuteen ja alaan liittyviä kysymyksiä. (PeVL 31/2017 vp ja PeVL 38/2016 vp). Valiokunta on pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin EU:n lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikku- mavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (PeVL 31/2017 vp). Valiokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liik- kumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, PeVL 2/2017 vp, PeVL 44/2016 vp).

Perustuslakivaliokunta on katsonut tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta ole- van perusteltua tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntely- kohteista. Valiokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti tie- tosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Perustuslakivaliokun- nan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittä- mällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsit- telystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksi- tyiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsitte- lyn kohdalla. (PeVL 14/2018 vp.)

Esityksessä ehdotetut muutokset ovat osin täsmennyksiä voimassa olevaan siviilipalvelusvel- vollisten henkilötietojen suoja koskevaan lainsäädäntöön ja pääosaltaan teknisluonteisia viit- taussäännösten muutoksia eikä niillä siten ole erityistä merkitystä henkilötietojen suojan kan- nalta. Siviilipalveluskeskuksen tehtäviä rekisterinpitäjänä koskeva ehdotettu 88 §:n 1 momen- tin muutos täsmentäisi rekisterinpitäjien vastuualueita ja parantaisi osaltaan henkilötietojen käsittelyn läpinäkyvyyttä rekisteröidylle. Esitykseen ei sisälly rekisteröidyn oikeuksien rajoit- tamista koskevia säännöksiä.

Edellä esitetyillä perusteilla lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

HE 294/2018 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

siviilipalveluslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 8, 9, 13, 18, 47 ja 65 §, 12 luvun otsikko, 88 §:n 1 momentti, 92 §:n 1 momentti, 94, 96, 97, 100 ja 102 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 940/2013 ja 88 §:n 1 momentti laissa 940/2013 sekä 94 § osaksi laissa 307/2009, sekä lisätään lakiin uusi 65 a § seuraavasti:

8 §

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikan tehtävänä on siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määrääminen, palvelustehtäviin liittyvän perehdyttämisen järjestäminen sekä siviilipalvelusvelvollisen ylläpito, palvelukseen liittyvä valvonta ja rekisteritietojen ylläpitäminen palveluksen aikana. Lisäksi siviilipalveluspaikan on pyydettyessä annettava palveluksessaan olevalle siviilipalvelusvelvolliselle passin hakemista varten passilain 8 §:ssä tarkoitettu siviilipalvelustodistus.

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

- 1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;
- 2) maakunnan viranomainen tai liikelaitos lukuun ottamatta asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (/) 16 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskusta ja suunhoidon yksikköä;
- 3) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;
- 4) yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittu yliopisto;
- 5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain (932/2014) 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;
- 6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;
- 7) Pelastusopisto;
- 8) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;
- 9) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

Siviilipalveluspaikkana ei voi kuitenkaan toimia:

- 1) puolustusministeriö taikka sen hallinnonalan virasto tai laitos;
- 2) puolueräkisteriin merkitty puolue;
- 3) eduskuntaryhmistä annetussa laissa (979/2012) tarkoitettu eduskuntaryhmä;
- 4) työmarkkinajärjestö;
- 5) yhteisö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen yhteisölle tai sen toimintaan osallisille;
- 6) yhteisö, jolla ei ole toimintaedellytyksiä suorittaa 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä tai järjestää riittävää siviilipalvelusvelvollisen ohjausta ja valvontaa työpalvelun aikana.

Siviilipalveluspaikan henkilöstöön sovelletaan heidän käsitellessään siviilipalvelusasioita rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalveluspaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettua siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan tai sen seurakunnan sekä saman momentin 9 kohdassa tarkoitettun yhteisön, yhdistyksen tai säätiön hakemuksen ratkaisemista.

Jos siviilipalveluspaikka olennaisesti laiminlyö 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvoitetta, siviilipalveluskeskus voi siviilipalveluspaikkaa kuultuaan peruuttaa siltä oikeuden toimia siviilipalveluspaikkana. Peruuttamispäätös on tehtävä kirjallisesti. Päätös ei estä uuden siviilipalveluspaikkahakemuksen tekemistä.

13 §

Siviilipalvelushakemuksen käsittely

Siviilipalvelushakemus on käsiteltävä viipymättä. Kutsuntalautakunnan tai Puolustusvoimien aluetoimiston on hyväksyttävä hakemus, jos se täyttää 12 §:ssä asetetut vaatimukset. Joukko-osaston komentajan ja siviilipalveluskeskuksen on toimitettava saapunut hakemus hyväksymistä varten Puolustusvoimien aluetoimistolle. Kutsuntalautakunnan ja Puolustusvoimien aluetoimiston on viipymättä ilmoitettava siviilipalveluskeskukselle siviilipalvelushakemuksen hyväksymisestä.

Hakija on hakemuksen hyväksymisen jälkeen siviilipalvelusvelvollinen ja vapautettu asevelvollisuuslaissa tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettua palveluksen suorittamisesta.

Siviilipalvelushakemuksen käsittelystä asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitettua ylimääräisen palveluksen ja mainitun lain 86 §:ssä tarkoitettua Puolustusvoimien osittaisen tai yleisen liikkannallepanon aikana säädetään 18 §:ssä.

18 §

Siviilipalvelukseen hakeminen erityisolaisissa

Jos siviilipalvelushakemusta ei ole hyväksytty 13 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ennen kuin tasavallan presidentti on antanut asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitettua päätöksen ylimääräisestä palveluksesta taikka päätöksen Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikkannallepanosta, hakemus toimitetaan välittömästi 19 §:ssä tarkoitettua asevelvollisten vakaumuksentutkintalautakunnan ratkaistavaksi.

47 §

Majoituksen osoittaminen ja majoituskorvaukset

Siviilipalveluspaikan on osoitettava kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoitus työpalvelun alkaessa.

Valtio korvaa hakemuksesta siviilipalveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen majoituksesta aiheutuneita kustannuksia enintään toteutuneiden asumiskustannusten mukaisesti. Korvattavia asumiskustannuksia ovat vuokra, muu vastike tai niihin rinnastettava muu sopimukseen perus-

tuva kiinteän suuruinen kuukausittainen asumismeno, ei kuitenkaan rahoitusvastike tai siviilipalvelusvelvollisen asuntolainan pääomalyhennys.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun majoituskorvauksen enimmäismäärä määräytyy lisäksi osoitetun majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan seuraavasti:

- 1) I kuntaryhmä: Helsinki, enintään 310 euroa kuukaudessa;
- 2) II kuntaryhmä: Espoo, Kauniainen ja Vantaa, enintään 280 euroa kuukaudessa;
- 3) III kuntaryhmä: Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Mikkeli, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti, enintään 250 euroa kuukaudessa;
- 4) IV kuntaryhmä: Muut kunnat, enintään 180 euroa kuukaudessa.

Jos siviilipalveluspaikka osoittaa siviilipalvelusvelvollisen majoitukseksi siviilipalvelusvelvollisen vanhempien omistaman tai vuokraaman asunnon, on korvattavien majoituskustannusten määrä enintään 100 euroa kuukaudessa.

Siviilipalveluspaikan on haettava majoituskorvauksia siviilipalveluskeskuksesta viimeistään sen kalenterivuoden päättyessä, johon majoituskustannukset kohdistuvat. Siviilipalveluspaikan on esitettävä maksamistaan majoituskustannuksista luotettava selvitys.

65 §

Liikekannallepanon aikainen palvelus

Tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston esityksestä siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanosta.

Siviilipalvelusvelvolliset määrätään liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalveluskeskuksen määräyksellä tai tarvittaessa työ- ja elinkeinoministeriön kuulutuksella. Palvelukseen voidaan määrätä astumaan heti. Asevelvollisuuslain 86 §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien osittaisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä siviilivarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen. Puolustusvoimien yleisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä myös lisävarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen, 50 vuotta täyttäneet voidaan määrätä palvelukseen kuitenkin ainoastaan eduskunnan suostumuksella.

Asevelvollisuuden suorittamisesta rauhan aikana terveydellisistä syistä vapautettu siviilipalvelusvelvollinen voidaan yleisen liikekannallepanon aikana määrätä 24 §:ssä tarkoitettuun palveluskelpoisuustarkastukseen sekä määrätä palvelukseen, jos hänet todetaan palveluskelpoiseksi.

65 a §

Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen

Siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus suoritetaan liikekannallepanon aikaisessa palveluspaikassa sen johtamana ja alaisuudessa.

Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana voi toimia:

- 1) ministeriöt ja niiden hallinnonalalla toimivat virastot, viranomaiset, julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonala;
- 2) maakunnan viranomainen tai liikelaitos;
- 3) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;
- 4) yliopistolain 1 §:ssä mainittu yliopisto;
- 5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;
- 6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;
- 7) Pelastusopisto;

Siviilipalveluskeskus määrää liikekannallepanotilanteessa 2 momentissa tarkoitettujen palveluspaikkojen käyttöön niiden pyynnöstä tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia, joita ei ole 67 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vapautettu palveluksesta tai varattu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa terveydenhuollon tehtäviin taikka määrätty valmiuslain (1552/2011) mukaisesti suorittamaan yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta.

Puolustusvoimilla on 1 momentin estämättä oikeus määrätä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalvelukseen hakenut henkilö, jonka hakemus on 18 §:n nojalla toimitettu vakaumuksentutkintalautakunnalle ja jonka tutkittu vakaumus ei estä sijoittamista Puolustusvoimien palvelukseen.

12 luku

Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja

88 §

Rekisterinpitäjät

Siviilipalveluskeskus vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietoturvasuudesta, rekisteriin talletettavien tietotyypin määrittelystä, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä sekä rekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta. Mainittujen tehtävien lisäksi siviilipalveluskeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 12-18 artiklassa rekisterinpitäjälle säädetyistä tehtävistä.

92 §

Tietojen poistaminen siviilipalvelusrekisteristä

Siviilipalvelusvelvollista koskevat 90 §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot ja 90 §:n 2 momentissa tarkoitettut lääkärintarkastuskorttiin merkittävät tiedot poistetaan siviilipalvelusrekisteristä sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 60 vuotta. Tiedot siirretään tällöin Kansallisarkistoon.

94 §

Tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, siviilipalvelusrekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) Maahanmuuttovirastolle siviilipalveluksen suorittamista koskevia tietoja kansalaisuusasiain käsittelemistä varten; ja

2) palveluksessa olevan tai olleen siviilipalvelusvelvollisen työnantajalle pyynnöstä tieto palveluksen päättymisen ajankohdasta maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta annetun lain 5 §:n soveltamiseksi, jos työnantaja osoittaa työ- tai virkasuhteen olevan voimassa.

Siviilipalveluskeskus saa luovuttaa tässä pykälässä mainitut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa. Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja pyytävän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta.

96 §

Muutoksenhaku siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan päätökseen

Siviilipalveluskeskuksen päätökseen, joka koskee palveluskelpoisuutta, siviilipalvelukseen määräämistä, täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, siviilipalveluspaikan määräämistä, palveluksesta vapauttamista tai täydennyspalveluksesta vapauttamista saa vaatia oikaisua siviilipalveluskeskukselta siten kuin hallintolaisissa (434/2003) säädetään. Siviilipalvelukseen määräämistä, täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, siviilipalveluspaikan määräämistä, palveluksesta vapauttamista tai täydennyspalveluksesta vapauttamista koskeva oikaisuvaatimus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Siviilipalveluskeskuksen siviilipalveluspaikan siirtoa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, siviilipalveluskeskuksen antamaan muuhun kuin 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ja siviilipalveluspaikan antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kotiuttamista koskeva valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

97 §

Muutoksenhaku kurinpitorangaistukseen

Siviilipalvelusvelvollinen, jolle on määrätty kurinpitorangaistus, saa hakea muutosta rangaistuksen määräämistä koskevaan päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kurinpitorangaistus voidaan panna täytäntöön välittömästi siviilipalveluskeskuksen päätöksen antamisen jälkeen, jollei kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano siviilipalvelusvelvollisen jäljellä olevan palvelusajan kuluessa muutoin ole mahdollista.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

100 §

Hakeutuminen asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen

Siviilipalvelusvelvollisen, joka haluaa siirtyä suorittamaan asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta, on haettava tätä kirjallisesti siviilipalveluskeskukselta.

Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä hyväksyttävä hakemus, jos siinä ilmoitetaan, etteivät 1 §:ssä tarkoitettut vakaumukseen perustuvat syyt enää estä asevelvollisuuslain tai naisten va-

paahtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittamista ja jos siviilipalvelusvelvollista ei ole aikaisemmin vastaavan hakemuksen perusteella hyväksytty näiden lakien mukaiseen palvelukseen. Hakemusta ei voida hyväksyä enää siviilipalveluksen aloittamisen jälkeen eikä sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta.

Edellä 58 §:n 1 momentissa tarkoitetun siviilipalvelusvelvollisen hakemus asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen voidaan hyväksyä 2 momentissa säädetyin edellytyksin. Hakemuksen hyväksymiseen ei kuitenkaan sovelleta 2 momentissa säädettyä ikärajaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hakemus on jätetty siviilipalvelusvelvollisen jo saatua määräyksen siviilipalvelukseen, siviilipalvelusvelvollisen on kuitenkin noudatettava annettua määräystä siihen asti, kunnes siviilipalveluskeskus ratkaisee hakemuksen ja peruuttaa antamansa määräyksen.

Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä ilmoitettava hakemuksen hyväksymisestä Puolustusvoimien aluetoimistolle.

102 §

Hallinnon yleislakien soveltaminen

Tämän lain mukaisen hallintoasian käsittelyssä sovelletaan hallintolakia, kielilakia (423/2003), tietosuojalakia (/), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 8 §:n 2 momentin 2 kohta ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohta tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Työministeri Jari Lindström

Laki

siviilipalveluslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan siviilipalveluslain (1446/2007) 8, 9, 13, 18, 47 ja 65 §, 12 luvun otsikko, 88 §:n 1 momentti, 92 §:n 1 momentti, 94, 96, 97, 100 ja 102 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 § osaksi laissa 940/2013 ja 88 §:n 1 momentti laissa 940/2013 sekä 94 § osaksi laissa 307/2009, sekä lisätään lakiin uusi 65 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikat

Siviilipalveluspaikan tehtävänä on siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määrääminen, palvelustehtäviin liittyvän perehdyttämisen järjestäminen sekä siviilipalvelusvelvollisen ylläpito, palvelukseen liittyvä valvonta ja rekisteritietojen ylläpitäminen palveluksen aikana. Lisäksi siviilipalveluspaikan on pyydettäessä annettava palveluksessaan olevalle siviilipalvelusvelvolliselle passin hakemista varten passilain 8 §:ssä tarkoitettu siviilipalvelustodistus.

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;

2) kunnan viranomainen;

Siviilipalveluspaikan tehtävänä on siviilipalvelusvelvollisen palvelustehtävien määrääminen, palvelustehtäviin liittyvän perehdyttämisen järjestäminen sekä siviilipalvelusvelvollisen ylläpito, palvelukseen liittyvä valvonta ja rekisteritietojen ylläpitäminen palveluksen aikana. Lisäksi siviilipalveluspaikan on pyydettäessä annettava palveluksessaan olevalle siviilipalvelusvelvolliselle passin hakemista varten passilain 8 §:ssä tarkoitettu siviilipalvelustodistus.

Siviilipalveluspaikkana voi toimia siviilipalveluskeskus tai sen hyväksymä:

1) valtion viranomainen tai liikelaitos, valtion itsenäinen julkisoikeudellinen laitos tai julkisoikeudellinen yhdistys;

2) maakunnan viranomainen tai liikelaitos lukuun ottamatta asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (/) 16 §:ssä tarkoitettua maakunnan liikelaitoksen sosiaali- ja terveyskeskusta ja suunhoidon yksikköä;

3) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;

4) yliopistolain (558/2009) 1 §:ssä mainittu yliopisto;

5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain (932/2014) 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

7) Pelastusopisto;

Voimassa oleva laki

3) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;

4) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

Siviilipalveluspaikkana ei voi kuitenkaan toimia:

1) puolerekisteriin merkitty puolue;

2) työmarkkinajärjestö;

3) yhteisö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen yhteisölle tai sen toimintaan osallisille.

Siviilipalveluspaikan henkilöstöön sovelletaan heidän käsitellessään siviilipalvelusasioita rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalveluspaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan ja saman momentin 4 kohdassa tarkoitettun

Ehdotus

8) uskonnonvapauslain (453/2003) 2 §:ssä tarkoitettu uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta;

9) yleishyödyllistä toimintaa harjoittava yksityisoikeudellinen yhteisö, yhdistys tai säätiö.

Siviilipalveluspaikkana ei voi kuitenkaan toimia:

1) puolustusministeriö taikka sen hallinnonalan virasto tai laitos;

2) puolerekisteriin merkitty puolue;

3) eduskuntaryhmistä annetussa laissa (979/2012) tarkoitettu eduskuntaryhmä;

4) työmarkkinajärjestö;

5) yhteisö, jonka pääasiallisena tarkoituksena on voiton tai muun välittömän taloudellisen ansion hankkiminen yhteisölle tai sen toimintaan osallisille;

6) yhteisö, jolla ei ole toimintaedellytyksiä suorittaa I momentissa tarkoitettuja tehtäviä tai järjestää riittävää siviilipalvelusvelvollisen ohjausta ja valvontaa työpalvelun aikana.

Siviilipalveluspaikan henkilöstöön sovelletaan heidän käsitellessään siviilipalvelusasioita rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

9 §

Siviilipalveluspaikkahakemuksen käsittely ja siviilipalveluspaikkaoikeuden peruuttaminen

Siviilipalveluskeskus päättää siviilipalveluspaikan hyväksymisestä hakemuksesta. Hakemus on tehtävä kirjallisesti ja siihen tulee sisältyä tarpeelliset tiedot hakijan edellytyksistä selviytyä siviilipalveluspaikalta edellytettävistä taloudellisista ja hallinnollisista velvoitteista. Hakemukseen ja sen hyväksymistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös tieto 45 §:ssä tarkoitettusta siviilipalvelusvelvollisten valvonnasta vastaavasta henkilöstä.

Siviilipalveluskeskuksen on pyydettävä siviilipalveluspaikkahakemuksesta pääesikunnan lausunto ennen 8 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan tai sen seurakunnan sekä saman momentin 9

Voimassa oleva laki

yhteisön hakemuksen ratkaisemista.

Jos siviilipalveluspaikka olennaisesti lainlyö 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvoitteensa, siviilipalveluskeskus voi siviilipalveluspaikkaa kuultuaan peruuttaa siltä oikeuden toimia siviilipalveluspaikkana. Peruuttamispäätös on tehtävä kirjallisesti. Päätös ei estä uuden siviilipalveluspaikkahakemuksen tekemistä.

13 §

Siviilipalvelushakemuksen käsittely

Siviilipalvelushakemus on käsiteltävä viipymättä. Kutsuntalautakunnan tai puolustusvoimien aluetoimiston on hyväksyttävä hakemus, jos se täyttää 12 §:ssä asetetut vaatimukset. Joukko-osaston komentajan ja siviilipalveluskeskuksen on toimitettava saapunut hakemus hyväksymistä varten puolustusvoimien aluetoimistolle. Kutsuntalautakunnan ja puolustusvoimien aluetoimiston on viipymättä ilmoitettava siviilipalveluskeskukselle siviilipalvelushakemuksen hyväksymisestä.

Hakija on hakemuksen hyväksymisen jälkeen siviilipalvelusvelvollinen ja vapautettu asevelvollisuuslaissa tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettua palveluksen suorittamisesta.

Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittaneen siviilipalvelusvelvollisen asemasta 64 §:ssä tarkoitettua ylimääräistä palvelusta koskevan päätöksen ja 65 §:ssä tarkoitettua liikekannallepanon aikana säädetään 18, 64 ja 65 §:ssä.

18 §

Siviilipalvelukseen hakeminen erityisolaisissa

Jos asevelvollinen jättää siviilipalvelushakemuksen sen jälkeen, kun tasavallan presidentti on antanut asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitettua päätöksen ylimääräisestä palveluksesta taikka päätöksen puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta, hakemus toimitetaan välittömästi tämän lain

Ehdotus

kohdassa tarkoitettua yhteisön, yhdistyksen tai säätiön hakemuksen ratkaisemista.

Jos siviilipalveluspaikka olennaisesti lainlyö 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua velvoitteensa, siviilipalveluskeskus voi siviilipalveluspaikkaa kuultuaan peruuttaa siltä oikeuden toimia siviilipalveluspaikkana. Peruuttamispäätös on tehtävä kirjallisesti. Päätös ei estä uuden siviilipalveluspaikkahakemuksen tekemistä.

13 §

Siviilipalvelushakemuksen käsittely

Siviilipalvelushakemus on käsiteltävä viipymättä. Kutsuntalautakunnan tai Puolustusvoimien aluetoimiston on hyväksyttävä hakemus, jos se täyttää 12 §:ssä asetetut vaatimukset. Joukko-osaston komentajan ja siviilipalveluskeskuksen on toimitettava saapunut hakemus hyväksymistä varten Puolustusvoimien aluetoimistolle. Kutsuntalautakunnan ja Puolustusvoimien aluetoimiston on viipymättä ilmoitettava siviilipalveluskeskukselle siviilipalvelushakemuksen hyväksymisestä.

Hakija on hakemuksen hyväksymisen jälkeen siviilipalvelusvelvollinen ja vapautettu asevelvollisuuslaissa tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettua palveluksen suorittamisesta.

Siviilipalvelushakemuksen käsittelystä asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitettua ylimääräisen palveluksen ja mainitun lain 86 §:ssä tarkoitettua Puolustusvoimien osittaisen tai yleisen liikekannallepanon aikana säädetään 18 §:ssä.

18 §

Siviilipalvelukseen hakeminen erityisolaisissa

Jos siviilipalvelushakemusta ei ole hyväksytty 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua tavalla ennen kuin tasavallan presidentti on antanut asevelvollisuuslain 83 §:ssä tarkoitettua päätöksen ylimääräisestä palveluksesta taikka päätöksen Puolustusvoimien osittaisesta tai yleisestä liikekannallepanosta, hakemus toi-

Voimassa oleva laki

19 §:ssä tarkoitetun asevelvollisten vakaumuksentutkintalautakunnan ratkaistavaksi.

Asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittanut asevelvollinen, joka on hyväksytty siviilipalvelukseen, mutta joka ei ole ennen 1 momentissa tarkoitettua ylimääräistä palvelusta taikka puolustusvoimien osittaista tai yleistä liikekannallepanon alkamista koskevan päätöksen antamista aloittanut täydennyspalvelusta taikka jonka hakemus siviilipalvelukseen on ratkaisemattomana vireillä ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen antamista, on velvollinen vakaumuksentutkintalautakunnan pyynnöstä antamaan selvityksen vakaumuksestaan.

Asevelvollisen vakaumuksentutkintalautakunnalle antama selvitys vakaumuksesta käsitellään 2 momentissa tarkoitettussa tilanteessa uutena siviilipalvelushakemuksena niiden asevelvollisten osalta, jotka on jo hyväksytty siviilipalvelukseen. Vakaumuksentutkintalautakunnan antama päätös poistaa samalla asevelvolliselle aiemmin annetun siviilipalvelushakemusta koskevan päätöksen.

47 §

Majoituskustannukset

Siviilipalveluspaikka osoittaa kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoituksen työpalvelun alkaessa. Valtio korvaa siviilipalveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen kuukausittaiset majoituskustannukset osoitetun majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan seuraavasti

I kuntaryhmä: Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa enintään 250 euroa;

II kuntaryhmä: Muut kunnat enintään 150 euroa.

Majoituskustannukset korvataan enintään toteutuneiden asumiskustannusten mukaisesti. Korvattavia majoituskustannuksia ovat vuokra, muu vastike tai niihin rinnastettava muu sopimukseen perustuva kiinteän suuruisen kuukausittainen asumismeno, ei kuitenkaan rahoitusvastike tai asuntolainan pää-

Ehdotus

mitetaan välittömästi 19 §:ssä tarkoitetun asevelvollisten vakaumuksentutkintalautakunnan ratkaistavaksi.

47 §

Majoituksen osoittaminen ja majoituskorvaukset

Siviilipalveluspaikan on osoitettava kirjallisesti siviilipalvelusvelvolliselle majoitus työpalvelun alkaessa.

Valtio korvaa hakemuksesta siviilipalveluspaikalle siviilipalvelusvelvollisen majoituksesta aiheutuneita kustannuksia enintään toteutuneiden asumiskustannusten mukaisesti. Korvattavia asumiskustannuksia ovat vuokra, muu vastike tai niihin rinnastettava muu sopimukseen perustuva kiinteän suuruisen kuukausittainen asumismeno, ei kuitenkaan rahoitusvastike tai siviilipalvelusvelvollisen asuntolainan pääomalyhennys.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua majoituskorvauksen enimmäismäärä määräytyy lisäksi osoitetun majoituksen sijaintipaikkakunnan mukaan seuraavasti:

1) I kuntaryhmä: Helsinki, enintään 310

Voimassa oleva laki

omalyhennys. Korvausta ei makseta siviilipalveluskeskukselle.

Jos siviilipalvelusvelvollinen osoitetaan majoittumaan siviilipalvelusvelvollisen vanhempien omistamaan tai vuokraamaan asuntoon, on korvattavien majoituskustannusten määrä enintään 100 euroa kuukaudessa.

Siviilipalveluspaikan on laskutettava maksetut majoituskustannukset siviilipalveluskeskukselta takautuvasti viimeistään sen kalenterivuoden päättyessä, johon majoituskustannukset kohdistuvat. Siviilipalveluspaikan on esitettävä maksamistaan majoituskustannuksista luotettava selvitys.

Majoituskustannusten korvaamiseen liittyvästä menettelystä voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

65 §

Liikekannallepanon aikainen palvelus

Tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston esityksestä siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanosta

Siviilipalvelusvelvolliset määrätään liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalveluskeskuksen määräyksellä tai tarvittaessa työ- ja elinkeinoministeriön kuulutuksella. Palvelukseen voidaan määrätä astumaan heti. Asevelvollisuuslain 86 §:ssä tarkoitetun puolustusvoimien osittaisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä siviilivarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen. Puolustusvoimien yleisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä myös lisävarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen, 50 vuotta täyttäneet voidaan

Ehdotus

euroa kuukaudessa;

2) II kuntaryhmä: Espoo, Kauniainen ja Vantaa, enintään 280 euroa kuukaudessa;

3) III kuntaryhmä: Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kajaani, Kerava, Kirkkonummi, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lohja, Mikkeli, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Pori, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula, Vaasa ja Vihti, enintään 250 euroa kuukaudessa;

4) IV kuntaryhmä: Muut kunnat, enintään 180 euroa kuukaudessa.

Jos siviilipalveluspaikka osoittaa siviilipalvelusvelvollisen majoitukseksi siviilipalvelusvelvollisen vanhempien omistaman tai vuokraaman asunnon, on korvattavien majoituskustannusten määrä enintään 100 euroa kuukaudessa.

Siviilipalveluspaikan on haettava majoituskorvauksia siviilipalveluskeskukselta viimeistään sen kalenterivuoden päättyessä, johon majoituskustannukset kohdistuvat. Siviilipalveluspaikan on esitettävä maksamistaan majoituskustannuksista luotettava selvitys.

65 §

Liikekannallepanon aikainen palvelus

Tasavallan presidentti päättää valtioneuvoston esityksestä siviilipalvelusvelvollisten liikekannallepanosta.

Siviilipalvelusvelvolliset määrätään liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalveluskeskuksen määräyksellä tai tarvittaessa työ- ja elinkeinoministeriön kuulutuksella. Palvelukseen voidaan määrätä astumaan heti. Asevelvollisuuslain 86 §:ssä tarkoitetun Puolustusvoimien osittaisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä siviilivarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen. Puolustusvoimien yleisen liikekannallepanon aikana palvelukseen voidaan määrätä myös lisävarantoon kuuluva siviilipalvelusvelvollinen, 50 vuotta täyttäneet voidaan

Voimassa oleva laki

määrätä palvelukseen kuitenkin ainoastaan eduskunnan suostumuksella.

Asevelvollisuuden suorittamisesta rauhan aikana terveydellisistä syistä vapautettu siviilipalvelusvelvollinen voidaan yleisen liikekannallepanon aikana määrätä 24 §:ssä tarkoitettuun palveluskelpoisuustarkastukseen sekä määrätä palvelukseen, jos hänet todetaan palveluskelpoiseksi.

Siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus tapahtuu siviilipalveluskeskuksen johtamana ja alaisuudessa taikka pelastuslain (468/2003) 4 §:ssä tarkoitettujen pelastusviranomaisten, mainitun lain 6 §:n 1 momentin 5—10 kohdassa tarkoitettujen pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun osallistuvien eri viranomaisten taikka opetusministeriön ja sen alaisten virastojen johtamana ja alaisuudessa. Edellä tarkoitettut viranomaiset toimivat liikekannallepanon aikana siviilipalveluspaikkoina.

Puolustusvoimilla on 4 momentin estämättä oikeus määrätä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalvelusvelvollinen tai siviilipalvelukseen hakeutunut, joka on 18 §:n nojalla velvollinen toimittamaan selvityksen vakaumuksesta vakaumuskentutkintalautakunnalle ja, jonka tutkittu vakaumus ei estä sijoittamista puolustusvoimien palvelukseen.

Siviilipalveluskeskus määrää liikekannallepanotilanteessa 4 momentissa tarkoitettujen viranomaisten käyttöön niiden pyynnöstä tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia, joita ei ole 67 §:n 1 ja 2 momentin mukaisesti vapautettu palveluksesta tai varattu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa terveydenhuollon tehtäviin taikka määrätty valmiuslain (1080/1991) mukaisesti suorittamaan yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta.

Ehdotus

määrätä palvelukseen kuitenkin ainoastaan eduskunnan suostumuksella.

Asevelvollisuuden suorittamisesta rauhan aikana terveydellisistä syistä vapautettu siviilipalvelusvelvollinen voidaan yleisen liikekannallepanon aikana määrätä 24 §:ssä tarkoitettuun palveluskelpoisuustarkastukseen sekä määrätä palvelukseen, jos hänet todetaan palveluskelpoiseksi.

65 a §

Liikekannallepanon aikaiset palveluspaikat ja palveluspaikan määrääminen

Siviilipalvelusvelvollisen liikekannallepanon aikainen palvelus suoritetaan liikekan-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

nallepanon aikaisessa palveluspaikassa sen johtamana ja alaisuudessa.

Liikekannallepanon aikaisena palveluspaikkana voi toimia:

1) ministeriöt ja niiden hallinnonalalla toimivat virastot, viranomaiset, julkisoikeudelliset yhteisöt ja -laitokset lukuun ottamatta puolustusministeriötä ja sen hallinnonala;

2) maakunnan viranomainen tai liikelaitos;

3) kunnan viranomainen tai kunnallinen liikelaitos;

4) yliopistolain 1 §:ssä mainittu yliopisto;

5) ammattikorkeakoulu, jolla on ammattikorkeakoululain 7 §:ssä tarkoitettu toimilupa;

6) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettu koulutuksen järjestäjä;

7) Pelastusopisto;

Siviilipalveluskeskus määrää liikekannallepanotilanteessa 2 momentissa tarkoitettujen palveluspaikkojen käyttöön niiden pyynnöstä tarpeelliseksi katsomansa määrän siviilipalvelusvelvollisia, joita ei ole 67 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vapautettu palveluksesta tai varattu terveydenhuollon ammattihenkilöstöä poikkeusoloissa koskevan varausjärjestelmän puitteissa terveydenhuollon tehtäviin taikka määrätty valmiuslain (1552/2011) mukaisesti suorittamaan yleistä työvelvollisuutta tai terveydenhuollon työvelvollisuutta.

Puolustusvoimilla on 1 momentin estämättä oikeus määrätä liikekannallepanon aikaiseen palvelukseen siviilipalvelukseen hakenut henkilö, jonka hakemus on 18 §:n nojalla toimitettu vakaumuksentutkintalautakunnalle ja jonka tutkittu vakaumus ei estä sijoittamista Puolustusvoimien palvelukseen.

12 luku

Rekisterit ja tietosuoja

88 §

Rekisterinpitäjät

Siviilipalveluskeskus vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietotur-

12 luku

Siviilipalvelusrekisteri ja tietosuoja

88 §

Rekisterinpitäjät

Siviilipalveluskeskus vastaa siviilipalvelusrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietotur-

Voimassa oleva laki

vallisuudesta, rekisteriin talletettavien tietotyyppien määrittelystä, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä sekä muista rekisterinpitäjälle henkilötietolaissa (523/1999) säädettyistä tehtävistä.

92 §

Tietojen poistaminen siviilipalvelusrekisteristä

Siviilipalvelusvelvollista koskevat 90 §:n 1 momentissa määritellyt tiedot ja 90 §:n 2 momentissa tarkoitetut lääkärintarkastuskorttiin merkittävät tiedot poistetaan siviilipalvelusrekisteristä sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 60 vuotta. Tiedot siirretään tällöin sota-arkistoon.

94 §

Tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, siviilipalvelusrekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Maahanmuuttovirastolle siviilipalveluksen suorittamista koskevia tietoja kansalaisuusasiain käsittelemistä varten ja palveluksessa olevan tai olleen siviilipalvelusvelvollisen työnantajalle pyynnöstä tieto palveluksen päättymisen ajankohdasta maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta annetun lain 5 §:n soveltamiseksi, jos työnantaja osoittaa työ- tai virkasuhteen olevan voimassa.

Rekisterinpitäjä saa luovuttaa tässä pykälässä mainitut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa. Ennen

Ehdotus

vallisuudesta, rekisteriin talletettavien tietotyyppien määrittelystä, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä sekä rekisteriin talletettujen tietojen luovuttamisesta. Mainittujen tehtävien lisäksi siviilipalveluskeskus vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilö tietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 12-18 artiklassa rekisterinpitäjälle säädettyistä tehtävistä.

92 §

Tietojen poistaminen siviilipalvelusrekisteristä

Siviilipalvelusvelvollista koskevat 90 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja 90 §:n 2 momentissa tarkoitetut lääkärintarkastuskorttiin merkittävät tiedot poistetaan siviilipalvelusrekisteristä sen vuoden lopussa, jona siviilipalvelusvelvollinen täyttää 60 vuotta. Tiedot siirretään tällöin Kansallisarkistoon.

94 §

Tietojen luovuttaminen

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, siviilipalvelusrekisteristä voidaan salassapitosäännösten estämättä luovuttaa:

1) Maahanmuuttovirastolle siviilipalveluksen suorittamista koskevia tietoja kansalaisuusasiain käsittelemistä varten; ja

2) palveluksessa olevan tai olleen siviilipalvelusvelvollisen työnantajalle pyynnöstä tieto palveluksen päättymisen ajankohdasta maanpuolustusvelvollisuutta täyttävän työ- ja virkasuhteen jatkumisesta annetun lain 5 §:n soveltamiseksi, jos työnantaja osoittaa työ- tai virkasuhteen olevan voimassa.

Siviilipalveluskeskus saa luovuttaa tässä pykälässä mainitut tiedot teknisen käyttöyhteyden avulla tai konekielisessä muodossa.

Voimassa oleva laki

tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja pyytävän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta henkilötietolain 32 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

96 §

Muutoksenhaku siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan päätökseen

Siviilipalveluskeskuksen siviilipalveluspaikan määräämistä ja siviilipalveluspaikan siirtoa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä siviilipalveluskeskus sijaitsee. Valituskirjelmä on toimitettava siviilipalveluskeskukselle 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu hakijalle tiedoksi. Siviilipalveluskeskuksen on toimitettava valituskirjelmä ja siihen liittyvät asiakirjat sekä lausuntonsa valitusviranomaiselle viipymättä. Valitus on käsiteltävä kiireellisesti. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, siviilipalveluskeskuksen antamaan muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen ja siviilipalveluspaikan antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä päätöksen tehnyt viranomainen sijaitsee. Siviilipalvelukseen määräämistä, palveluksen keskeyttämistä, lykkäämistä, palveluksesta vapauttamista tai kotiuttamista koskeva valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ehdotus

Ennen tietojen luovuttamista teknisen käyttöyhteyden avulla tietoja pyytävän on esitettävä selvitys tietojen suojauksesta.

96 §

Muutoksenhaku siviilipalveluskeskuksen ja siviilipalveluspaikan päätökseen

Siviilipalveluskeskuksen päätökseen, joka koskee palveluskelpoisuutta, siviilipalvelukseen määräämistä, täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, siviilipalveluspaikan määräämistä, palveluksesta vapauttamista tai täydennyspalveluksesta vapauttamista saa vaatia oikaisua siviilipalveluskeskukselta siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Siviilipalvelukseen määräämistä, täydennyspalvelukseen määräämistä, lykkäystä, siviilipalveluspaikan määräämistä, palveluksesta vapauttamista tai täydennyspalveluksesta vapauttamista koskeva oikaisuvaatimus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Siviilipalveluskeskuksen siviilipalveluspaikan siirtoa koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, ellei valitusviranomainen toisin määrää.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, siviilipalveluskeskuksen antamaan muuhun kuin 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen ja siviilipalveluspaikan antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Kotiuttamista koskeva valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

97 §

Muutoksenhaku kurinpitorangaistukseen

Siviilipalvelusvelvollinen, jolle on määrätty kurinpitorangaistus, saa hakea muutosta rangaistuksen määräämistä koskevaan päätökseen valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä siviilipalveluskeskus sijaitsee.

Valituskirjelmä on toimitettava siviilipalveluskeskukseen 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu siviilipalvelusvelvolliselle tiedoksi. Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä toimitettava valituskirjelmä ja siihen liittyvät asiakirjat sekä lausuntonsa valitusviranomaiselle. Valitus on käsiteltävä kiireellisesti.

Kurinpitorangaistusta ei saa panna täytäntöön ennen kuin päätös on lainvoimainen. Jos päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen, rangaistuksen saa kuitenkin panna täytäntöön sen jälkeen, kun hallinto-oikeus on antanut valituksen johdosta päätöksensä. Kurinpitorangaistus voidaan kuitenkin panna täytäntöön välittömästi siviilipalveluskeskuksen päätöksen antamisen jälkeen, jollei kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano siviilipalvelusvelvollisen jäljellä olevan palvelusajan kuluessa muutoin ole mahdollista.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

100 §

Hakeutuminen asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen

Siviilipalvelusvelvollisen, joka haluaa siirtyä suorittamaan asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta, on haettava tätä kirjallisesti siviilipalveluskeskukselta. Hakemus on viipymättä hyväksyttävä, jos siinä ilmoitetaan, ettei 1 §:ssä tarkoitettu vakaumus enää estä mainittujen lakien mukaisen palveluksen

97 §

Muutoksenhaku kurinpitorangaistukseen

Siviilipalvelusvelvollinen, jolle on määrätty kurinpitorangaistus, saa hakea muutosta rangaistuksen määräämistä koskevaan päätökseen valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksiannosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Kurinpitorangaistus voidaan panna täytäntöön välittömästi siviilipalveluskeskuksen päätöksen antamisen jälkeen, jollei kurinpitorangaistuksen täytäntöönpano siviilipalvelusvelvollisen jäljellä olevan palvelusajan kuluessa muutoin ole mahdollista.

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

100 §

Hakeutuminen asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen

Siviilipalvelusvelvollisen, joka haluaa siirtyä suorittamaan asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaista palvelusta, on haettava tätä kirjallisesti siviilipalveluskeskukselta.

Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä hyväksyttävä hakemus, jos siinä ilmoitetaan, etteivät 1 §:ssä tarkoitetut vakaumukseen pe-

Voimassa oleva laki

suorittamista ja jos siviilipalvelusvelvollista ei ole aikaisemmin vastaavan hakemuksen perusteella hyväksytty siviilipalveluksesta asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaiseen palvelukseen. Hakemusta ei saa tehdä enää siviilipalveluksen aloittamisen jälkeen eikä sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hakemus on jätetty siviilipalvelusvelvollisen jo saatua määräyksen siviilipalvelukseen, siviilipalvelusvelvollisen on kuitenkin noudatettava annettua määräystä siihen asti, kunnes siviilipalveluskeskus ratkaisee hakemuksen ja peruuttaa antamansa määräyksen.

Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä ilmoitettava hakemuksen hyväksymisestä puolustusvoimien aluetoimistolle.

102 §

Hallinnon yleislakien soveltaminen

Tämän lain mukaisen hallintoasian käsitteilyssä sovelletaan hallintolakia (434/2003), kielilakia (423/2003), henkilötietolakia ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ehdotus

rustuvat syyt enää estä asevelvollisuuslain tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain mukaisen palveluksen suorittamista ja jos siviilipalvelusvelvollista ei ole aikaisemmin vastaavan hakemuksen perusteella hyväksytty näiden lakien mukaiseen palvelukseen. Hakemusta ei *voida hyväksyä* enää siviilipalveluksen aloittamisen jälkeen eikä sen vuoden päätyttyä, jona siviilipalvelusvelvollinen on täyttänyt 28 vuotta.

Edellä 58 §:n 1 momentissa tarkoitettun siviilipalvelusvelvollisen hakemus asevelvollisuuslain mukaiseen palvelukseen voidaan hyväksyä 2 momentissa säädetyn edellytyksin. Hakemuksen hyväksymiseen ei kuitenkaan sovelleta 2 momentissa säädettyä ikärajaa.

Jos 1 momentissa tarkoitettu hakemus on jätetty siviilipalvelusvelvollisen jo saatua määräyksen siviilipalvelukseen, siviilipalvelusvelvollisen on kuitenkin noudatettava annettua määräystä siihen asti, kunnes siviilipalveluskeskus ratkaisee hakemuksen ja peruuttaa antamansa määräyksen.

Siviilipalveluskeskuksen on viipymättä ilmoitettava hakemuksen hyväksymisestä Puolustusvoimien aluetoimistolle.

102 §

Hallinnon yleislakien soveltaminen

Tämän lain mukaisen hallintoasian käsitteilyssä sovelletaan hallintolakia, kielilakia (423/2003), *tietosuojalakia (/)*, viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja *sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia (13/2003)*, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 8 §:n 2 momentin 2 kohta ja 65 a §:n 2 momentin 2 kohta tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.